

Ráth Mór kiadásai,

Budapest Haas-palota.

1879. Évi Országgyűlési Törvények, számos fontos törvénnyel, nevezetesen az Erdő, Rendőri, Katonabeszállásokról stb. törvényekkel. 8 r. nagy betűs kiadás. Előfiz. ára a füzeteknek postai küldésével 3 frt. Diszes zsebk. szinte úgy 3 frt. Olcsó kiadás szinte úgy, 2 frt 40 kr.

1879. Évi Rendeletek Gyűjteménye. Előfizetési ára a füzetek bérmentes küldésével 3 frt 60 kr.

Külön kiadásokban kaphatók:

Az új Erdőtörvény. 8 r. nagyb. kiadás. Diszes zsebk. mindegyik postai bérmentes küldéssel 50 kr.

Uj Magyar Büntető törvénykönyv a kihágásokról 8 r. nagyb. kiadás. Diszes zsebk. Mindegyik bérmentes küldéssel 50 kr.

Uj törvény a közös hadsereg és a honvédség beszállásáról és a beszállás terhének arányosabb megosztása céljából a megyék által kivethető pótdóról. Bérmentes küldéssel 50 kr.

Uj törvény a vízszab. társulatokról szóló 1871. T. módosítása és kiegészítéséről. A Tíz és mellékfolyói mentében alakult vízszabályozási és ármentes társulatoknak adandó előlegekről. Bérmentes küldéssel 50 kr.

Minden 8 példányra bármely törvényből egy ingyen példány adatik. Az összes 1867—1879. Törv. és Rendeletekről kimerítő árjegyzékek ingyen adatnak.

RÁTH MÓRNAK már 22 év óta fennálló első rangú könyvkereskedése mindennemű szíves megrendeléseket a legnagyobb pontossággal és figyelemmel teljesít.

Nagyobb megrendelések részlet-fizetésekre is teljesítettnek. 5395

Glyceirn-Crème

a legjobb bőr- és arczsírtörő-szer.

Több év óta hatályos szernek bizonyított szelplő, napfényt, folt, bőrhaj és kelések ellen. Ez egy igen sikerült egyesítése a legártatlanabb szereknek, melyek a bőrt nemcsak simábbá és finomabbá teszik, hanem annak fiatalági frissességét is adják. A folyékony glyceirn-crème elter az eddig közönségesen használt glyceirn-olajszerekkel, melyek a glyceirn-en kívül semmiféle hatályos részeket nem tartalmaznak. Egy üveg ára 1 frt 20 kr.

Legfinomabb glyceirn-szappan

glyceirn és illatos növényekből, kitűnően tisztítja, élénkíti a bőrt, általában a finom porcszappan minden kívánt előnyével bír. Ára 35 kr.

Párisi hölgy-por (legfinomabb Poudre de riz)

a bőrnek a leggyöngyösebb fehér színt adja, és aratiansága mellett még a bőrt simán és szárazon tartja. Hölgyeknek, úgyszólván a férfiaknak is, borotválás után, nagy kedveltségnek örvend. Egy doboz ára 50 kr., tollal 1 frt.

Kézmosó-por

mandulaszappan és spermacéttól készítve, a legártatlanabb arc- és kézmosó-szer. Egy doboz 50 kr.

Amerikai kantsuk-tyukszemgyűrűk és essentia. 60 kr.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél, Budapesten, király-utca 12. szám. 5385

A Franklin-Társulat újabb kiadványai a serdülő leánykor számára.

Cox György. A mythologia kézikönyve. Ford. és a finn mythológiával bővített dr. Simonyi Zsigmond. Angol vázlatban kötet 2 frt.

Görög regék. Fordította Komáromy Lajos. Vázlatban kötet 2 frt 80 kr.

Helm Clementina. Patri Kata. Olvasmány fiatal leányok számára. Magyarította Emilia. Kötet 1 frt 20 kr.

Jókai Mór. A magyar nemzet története. Regényes rajzokban. XV Geiger-féle kép., 3-ik kiadás 2 frt. Vázlatban kötet 3 frt.

Kron Klára. Az élet iskolájában. Elbeszélés levelekben. Ford. Kosma-Gesztesy Etelka. Vázlatban kötet 1 frt 50 kr.

Schatter Gyula. Nélkülözhetetlen ismeretek könyve leányok számára. Az ötödik német kiadás szerint, a hazai viszonyokhoz alkalmazottan átdolgozta Toldy László. 1 frt.

1. kötet: Földrajz. 1 frt.

2. kötet: Világtörténelem. Hittörténet. 1 frt.

3. kötet: Természettudomány. Embertan. Természettan. 1 frt.

4. kötet: Számtan. Német nyelv. Irodalom. Műtörténet. 1 frt.

A négy kötet egy csinos vászonkötésben 5 frt.

Toldy László dr. Magyar szent Erzsébet élete. Képekkel. 80 kr. Kötet 1 frt, diszkiadás kötet 5 frt.

Vachott Sándorné. A magyar nemzet története röviden előadva, olvasmányul a tanodai használatra fiatal leányok számára. 1 frt.

Wildermuth Ottó. Regék és elbeszélések az ifjúság számára. Négy képpel. Második kiadás. Kötet 2 frt.

Wohl Stefanie. Regék. Második bővített kiadás. Képekkel. Kaméy kötésben 3 frt.

Franklin-Társulat nyomdája (egyetem-utca 4.).

Hazánk és a nagy világ életének hű tükré

VASÁRNAPI UJSÁG

szépirodalmi és ismeretterjesztő hetilap

hasábjain mint negyedszázad óta mindig, úgy ezután is a legjelesebb írók működnek közre; a fölmerülő személyi és tárgyi nevezetességeket alaposan magyarázótt képekben, az érdekes eseményeket hírvivő táblákban lehet leggyor. sabban és semmit ki nem felelve közli; beltartalom, külső, mennyiségre nézve a világ legelterjedtebb hasonló vállalatával versenyez; bekötve 4—500 művészi kivitelű képpel díszített több mint száz nagy ívnyi terjedelemben meg-megújuló érdekű olvasmány; nem muló sőt növekedő értékű darabja minden házi könyvtárnak.

A „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatala

(Budapest, egyetem-utca 4. sz.)

előfizetéseket folyvást elfogad a következő feltételek mellett:

A „Vasárnapi Ujság” frt 2.—
A „Vasárnapi Ujság” a „Világkrónika”-val 2.50
A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” 3.—
A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” a „Világkrónika”-val 3.50

Honi és világesemények heti sommája
a kül- és belpolitika elfogulatlan magyarázója
sem pártoktól, sem kormányhatalomtól nem „befolyásolt”

teljesen független politikai lap

Politikai Ujdonságok,

melyben az olvasó egybefoglalva, mindent megtalál, a mi itthon és az öt föld-részen figyelemre méltó történik,
a mely ekként, kivált oly vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napilapokat is lehetőleg pótolja.

A „Politikai Ujdonságok” kiadóhivatala

(Budapest, egyetem-utca 4. sz.)

előfizetéseket folyvást elfogad a következő feltételek mellett:

A „Politikai Ujdonságok” évnegyedre frt 1.50
A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” együtt évnegyedre 3.—

A „Politikai Ujdonságok” melléklapja

„VILÁGKRÓNIKA”

című

képes heti közlöny,

mely mint politikai közleményeink kiegészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdekű eseményeket, az azokban kiváló szereplő személyiségeket nép-szerű nyelven irt magyarázatokkal kísért képekben mutatja be az olvasónak és részletesen is ismerteti. Földadata a kor történetének és izlésének színvonalán tartani a nagy közönséget. Ehhez képest közöl tájékoztató cikkeket, elbeszéléseket, utirajzokat, nép- és tájismertetőket, szemléltető jelentéseket a hazai és külföldi közérdekű mozzanatokról, találmányokról, felfedezésekről, szóval mindazon nevezetesebb jelenségekről, melyek akár a politikai, akár a művelődés-történet terén, akár az emberi társadalom életének más ágazataiban fölmerülnek, úgy-szintén mulattató apróbb közleményeket, közhasznú tudnivalókat stb.

A „Politikai Ujdonságok” a „Világkrónika”-val frt 2.—
A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” a „Világkrónika”-val 3.50

A kevésbé tehetős osztály olcsóbb vasárnapi ujsága és politikai hírlapja a

Képes Néplap

a legolcsóbb és legelterjedtebb néplap a hazában

Ismeretterjesztő részében korszerű, mulattató tanulságos olvasmányt nyújt, a nevezetes hazai és külföldi fejleményeket képes magyarázatokkal kíséri; „Politikai Híradó” című rovatában a bel- és külföldi politikai eseményeket velős rövidséggel előadja, pártatlan elfogulatlan igazságszeretettel, s mindenkor teljesen független meggyőződéssel értelmezi.

Félre postán házhoz küldve csak egy forint.

Bekötve szintén maradandó becsű olvasmány, melynek olcsósága, tekintve ötvenkét ívnyi képes tartalmát s terjedelmét, pártatlan a népkönyvtár-irodalomban.

A „Képes Néplap” a „Világkrónika”-val frt 2.—
A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” évnegyedre 1 frt.

Előfizetheti postán a Képes Néplap kiadóhivatalához Budapest, egyetem-utca 4-ik sz. címzett postautalvánnyal, mely 5 krajczárért minden postahivatalnál készen kapható.

A t. cz. gyűjtőknek egyszerre beküldött 10 előfizetői után egy ingyenpéldánnyal szolgálunk.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre — 12 frt, félre — 6 frt. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre — 8 frt, félre — 4 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre — 6 frt, félre — 3 frt.

27-dik szám. 1879.

BUDAPEST, JULIUS 6.

XXVI. évfolyam.

MIKES KELEMEN ARCZKÉPE.

A TÖRÖKORSZÁGI LEVELEK megjelenésétől (1794) hatvan egész év folyt el, míg a magyar irodalom férfainak figyelmé Mikes Kelemenre fordult, hogy fölismérjék az emberben és íróban s becsülni tudják azt a szép lelket, melynek e művéből kisugárzó szellemkincsei íróját irodalmunk kiválóan nemese alakjai sorába emelik.

Erdélyi Jánosé az érdem, hogy felkeltette közöttünk emlékeztetést a „rodostói bnydosók” utolsójának, adván róla 1854-ben egy vonzó irodalmi arczképet, mintegy jeladást arra, hogy eljött az idő, mikor a többet érdemlőnek koporsójáról a feledékenység pora letöröltessek.

A szó adva volt, de a mozgalom megindulása még évekig váratott magára. Azért-e, mintha az akkori idők nem voltak volna kedvezők egy oly férfi emlékeztetés megújítására, a ki már csak nevének fölemlítése által is oly események reminiscenciáit támaszthatá fel, melyek fölött még mindig ott „borongott titkon”, fájdalommal a nemzeti „geniusz”? vagy talán azért, mert az újabb kor, melynek kezében nem forogtak többé a Mikes „Levelei”, nem ismerte őt már s épen ezért nem is vágyódhatott utána? elhatározni nem tudom.

Nem kisebb fényű férfinak kellett végre is felfogni a szót s a sort megnyitni, mint Toldy Ferencz, s egy oly emlékszerű művel, a melyet ő adott, hogy az olvasó s írói világ érdeklődése leköttessek ahhoz a képhez, a miképen ő Miket a róla adott életrajzban lefestette. 1862-re t. i., mely év Mikes halálának százados évfordulója volt, Toldy új kiadást rendezett a „Törökországi Levelek”-ből, s megpótolva az író „Életrajza”-val, fölvette azokat a „Magyar Nemzet Classicus Írói”-nak művei közé s kiadta 1861-ben.

Az életrajz, ritka szeretettel, a legkisebb vonásokra is kiterjedő gondossággal dolgozva, nagy figyelmet költött, mely hatást tett; s én nem kételkedem állítani, hogy ez a mű lett eszközje annak, hogy az irodalomtörténettel foglalkozókön kívül mások által addig alig ismert név tulajdonosa azonnal meghódította magának a közönséget. Élénk bizonyossága ennek az, hogy ettől fogva mind sürűbben látjuk íróinkat Mikesnek majd művével, majd személyiségével foglalkozni. Szilágyi Sándor (1863), Bodnár Zsigmond (1871), Baráth Ferencz (1874), Thaly Kálmán (1874) egymásután közölték részint történelmi adatokat róla, részint elmékedéseket irodalmi

érdemei, sajátosságai felett, melyek mind arra voltak irányozva, hogy még tisztultabb világításba helyezze a sorsánál fogva is immár rokonszenvesse vált férfit. S e sürű velefoglalkozásnak köszönhetjük azt a szép eredményt, hogy ma már úgy az aesthetikus, mint a nyelvész és történetíró egész „Mikes-irodalom”-mal rendelkezhetik, hozván a fenn közlött sor folytatásaul minden következő év legalább egy-egy író (mint Pulszky Ferencz (1874), P. Szathmáry Károly (1875), Szilágyi István (1876), Abafi Lajos (1877), kik mind újabb s nevezetes fejtegetésekkel járultak Mikes irodalmi működésének ismertetéséhez.

Nagy oka volt a közérdeklődés e fokozódásának az a körülmény, hogy szerencsés véletlen

1874-ben egész sorozatát hozta napvilágra Mikes munkálatainak, melyek arról tanuskodnak, hogy az a negyvenöt év, melyet Mikes törökországi számkivetettségében eltöltött, nem gyümölcstelenül mult el rá nézve, de sőt nevezetes és számos műveknek vált megalkotó eszközévé, melyek még több s érdekes oldalról mutatják fel úgy az embert, mint az író, s egyiránt tiszteletünket érdemlően mind a kettőt. Mikes szellemi gazdagsága, úgy látszik, még csak ezután fog előtűnni egész terjedelmében nyilatkozni, mikor majd művei, ha nem is mind, de legalább azok, a melyek még ma is érdekléssel bírhatnak, irodalmunk közkincesivé tétetnek.

E gond, ez érdeklődés következtében tizen-nyolcz kötetre megy mármáron művek száma,

MIKES KELEMEN (1711.)

melyeket Mikesről irodalmunk, kettőt közöttük saját útján is közé téve, ismer és bir. Tekintélyes szám, mely nagy szellemi tevékenységről tanuszkodik.

Azon ismertetések után, melyeket Mikes műveiről birunk, ezeket korukhoz mértén saját nemökben mind jelentékenyeknek kell ugyan vallanunk: de kétségkívül közöttük a „Törökországi Levelek” a legjelesebbek. Ezek adják t. i. Mikesnek oly *szellemi képét*, a miképen azt kevés irónkról mondhatjuk el, s a melyek őt egész szeretetreméltóságában mutatják fel, a ronkon-szeny egész glóriájával; mert ritka is az az író, ki műveiben magát annyira kinyilatkoztatja volna, s műveire egyéniségének jellegét annyira rányomta volna, mint azt Mikesnél a „Törökországi Levelek”-ben tapasztaljuk.

És épen ez a tulajdonság teszi alapját a Toldy Ferencz életének, mikor ezt mondja: „Nem csak korának csucsán áll Mikes munkája a tartalom becsevel s az előadás soknemű szépségeivel egyaránt, hanem szól az minden koroknak; mert az elme és érzület e ritka szövetsége, vidor kedélyessége, gyakorlati bölcsessége és erkölcsi súlyával, gyönyörködtető és nemesítő erejét nem vesztheti el, míg a magyar kebel a valódi szép és jó iránti fogékonyságát híven megőrizze.”

A kinek ily nézetei vannak Mikesről, annak további magyarázat nélkül is értjük szándékát oly módon vezetni be ismétlen ez általa annyira szeretett író az irodalomba, a miképen tett a legtöbbekkel azok közül, a kiket a „Magyar Nemzet Classicusai” közé fölvett volt. *Arcképet* öhajított t. i. csatolni a „Levelek”-hez, hogy fokozza az érdeklődést az író iránt, közelebb hozván azt ekkép olvasójához, a ki különben csak a képzelődésre volna utalva, alkotni magának oly *eszményi* képet, mely mindig csak ez marad, de nem a *valóság* soha.

Mellőzöm ennek biznyságaul azt, hogy Toldy velem is váltott néhányszor tudakozó szót ily képek létezéséről; e helyett rámutatok arra, hogy a „Törökországi Levelek” borítékján ott van egy *őszbe csavarodott embernek képe*, melynek Mikes kellene ábrázolnia élete utolsó éveiben, a mely azonban csak annyira mutatja Mikes, mint mutatják pl. Kármánt és Fannyt azok a képek, melyeket ugyanő az általa kiadott „Nemzeti Könyvtár” azon füzetéi elébe rajzoltatott, melyek Kármán és Fanny műveit foglalják magokban. Eszményiek ezek mind, készitve azon hatás alatt, melyet az írónak műveikben nyilatkozó személyisége az olvasóra tenni szokott.

Toldynak nem volt az a szerencséje, hogy öhajítása teljesüljön. Nem sikerült tudomást szereznie arról, létezik-e valahol arcképe Mikesnek? ha igen, hol lehet az? s általában merre kellene kutatásait irányoznia, hogy azok sikerre vezessenek?

Az a kép, melyet most általam az olvasó vesz, a *Mikes Kelemen igazi képe*, s kétségkívül elűt attól, a melyet a „Törökországi Levelek” után eddig magunknak alkottunk. Széled szomorúság ezekben a *számkivetett* Mikesnél az alap-hang, bár himeze leggyöször a jókedv és vidor-ság csillámaival; de e szomorúságon a léleknek nemes nyugalma terül el, mely csendesén tűr, vár és remél; az elszánt kedélyt vallásosság derűje világítja meg, mely nem süllyed az elcsüggedésig, hanem megadja magát. De a boru e ködök is átlátszik, mint áttörnek a fellegeken a nap sugarai, hogy e kebel hajdanában öröm és enyelgés tanyája volt; hogy a tréfa és szeszély nem voltak benne idegenek; hogy az ifjúkor virágokkal volt dúsz, melyek himporait a szenvedések zápora nem volt képes lemosni azok szirmairól. Mikes életében teljes joggal lehet két időszakot megkülönböztetnünk; egyik a gondta-

tan öröm és enyelgés korszaka ifjúságában, a másik a szelid gyászé végső éveiben. Az utolsó az, melyet Toldy eszményi képe képvisel; az első az általam közölt arckép mutatja.

E képre vonatkozólag a következőket tartom szükségesnek elmondani.

Reményeim utolsója is, melyet a Toldy buzditása folytán Erdélyben megindított tudakozásaimhoz kötöttem volt, elenyészettnek hittem már, mikor egy nem várt pillanat megadta azt, a mi az éveken át folytatott kutatásnak nem sikerült. 1876-ban t. i. az „Orvosok és természetvizsgálók gyűlése” előtt néhány nappal, gróf Teleki Sándorral Szigeten találkozáván, a több más egyéb tárgyakról folytatott beszélgetés közben fölemlítettem előtte, mint a ki édes anyjáról Mikes-ivadék, nem bir-e tudomással arról, hogy vagy a családtagok valamelyikénél, vagy valakinél másnál Mikes Kelemennek arcképe megvan? Ő rögtön azt a határozott választ adta, hogy édes anyjánál igenis megvan, másolatban ugyan, de a mely épen az eredetiről készült néhány évvel azelőtt. Én, a mennyire megörültem a véletlen e szerencséjének, mely valahára birtokába juttat az oly régóta keresett tárgynak, annyira szívesen fogadtam a derék gróf ajánlatát, ki ígéretet tett, hogy a képet másolatni fogja számomra. Én t. i. már akkor azzal a gondolattal foglalkoztam, mily szép lenne, ha Mikesnek azelőtt nem rég feltalált „Novellái”, melyeknek kinyomatását a Kisfaludy-társaság elhatározta volt, e képpel díszesítve jelenhetnének meg.

Teleki Sándor gróf Kolozsvártól távol lakta s egyéb akadályok miatt gátolva lévén, hogy ígéretét beválthassa, a mult évben a széplelkű Lövey Klárát, ismert írónőnk, kértem fel, lenne közbejáró a kép másolatának megnyerésében. Általa a két évig függőben volt ügy szerencsés véget is ért; s én hálával említem meg ez alkalommal, hogy az ő szívesességének köszönöm s neki köszönheti irodalmunk, hogy Mikes Kelemen arcképét elvégre közé tehetem.

Az arckép authenticája érdekéből érdemesnek tartom leveleiből, melyeket hozzám; az általam koronként abból a czélból föltett kérdésekre, hogy a képre nézve szóba jöhető minden körülmény földerítessék, intézett, az ide vonatkozó részleteket közölni.

Kolozsvár, decz. 16. 1878. Küldöm a Mikes Kelemen képét, melyet a gr. Teleki Jánosné szívesességéből volt szerencsém lefényképeztetni, kinek birtokában van. Emellett grófnő a Teleki Sándor ezredes kitűnő anyja, ki példányképe lehet az eredeti, művelt erdélyi mágánóknak. Még egy kép van készülőben, mely színezve lesz.

Kolozsvár, decz. 29. 1878. Most küldöm az ígért, színezett fényképet, mely még jobban feltűnteti az eredeti alak szépségét. A kép hátán levő írás ez: „Festette b. Huszár Károlyné egy másolat után... Irta Mikes Erzsébet.” Mikes Erzsébet a Teleki Sándor gróf anyja, ki kegyeletben tartja Mikes Kelemen képét. Csak az én felügyeleten alatt engedte ki szobájából e képet, előtte szent ereklyét. Jónak találja a fényképeket, s a jó öreg (76 éves) grófnő nagyon állítja, hogy ő a mi Kelemenünk.

Kolozsvár, jan. 12. 1879. Huszár Károlyné anyja Mikes leány volt s testvére Teleki Jánosné. Ő maga Bornemisza leány... Teleki Sándorral is beszélve a képről, ő azt mondta felvilágosításul, hogy Mikes Kelemen eredeti képe az *ecsedí várból* találtatott; majd a Kende Zsigmond birtokába került s innen gr. Bethlen Károlyhoz, a kinél jelenleg is van. Teleki Sándor látta magát az eredeti képet Kende Zsigmondnál, s azt mondja, épen olyan, mint a *másolat* (t. i. a Huszár Károlyné által készült). És így ez sikerült kép... Karacsay Clémence grófné pedig azt állítja, hogy ezen vonások most is feltalálhatók a Mikesen.

Kolozsvár, jan. 20. 1879. Huszár Károlytól megtudam, hogy azon festő, ki lemásolta M. Kele-

ment az (ecsedí várból) eredeti képről, *Melka*, ki most is Kolozsvárt van, s a mi Lászlónak (gr. Teleki Miksa fia) rajztanára... Ő a következő felvilágosítást nyújtja. Ő csakugyan gr. Bethlen Károlynál látta az eredeti M. Kelemen képet. Mikes Benedek bizta meg, hogy az ő számára fesse le. Hanem azt mondja, hogy az hibásan festett kép (t. i. a festés szabályai szerint), alkalmasint valamely vázlat-rajzról... Az arezon (t. i. az általa festett kép arezán) minden alapvonás megvan (ugy t. i. mint az eredet), csak a festő gyarló esetének némely ferdeségeit merészle kiigazítani... Írás a kép alatt közvetlenül, hogy az több régi arcfestményen látható, melyet ide mellélek, ez: *Gróf Mikes Kelemen Rákóczi Ferencz Fejedeleme Kamarása*... Huszár Károlyné Melka után festette le a képet (arról t. i. mely M. Benedek számára készült). Melka 1865-ben festette M. Kelemen.

Kolozsvár, május 2. 1879. Ugyanaz a páncél (Harnisch) van az eredetiben is, csak hogy ő (Melka t. i.) a formáját elől kissé megigazította, mivel egészen lapos volt, a mi a festő hibájának látszott. Ő a vonalakat hegyesebbre vonta be, s ez által a domborúság jobban kiemelkedett. Különb az az écharpe, az a nyakfodor van rajta, a mi a másolatban is látszik.

Kendí-Lóna, május 17. 1879. Tegnap kaptam Fogarasy-Kende Klementintől levelet, melyben testvéremnek Kanutnak azt a választ közli, hogy K. K. ugy hallotta atyjától (Zsigmondtól), hogy a Mikes-képet nem ő kapta közvetlenül az *ecsedí várból*, mert a vár már Zsigmond korában is teljes rom volt, hanem *egy ecsedí nemes embernek fedete fel s attól vette meg. Ez ecsedí nemes embernek a családjától hallotta, hogy az a kép az ecsedí várból került ő hozzájuk.*

Az e levelekben foglaltakhoz a következő észrevételeket tartom még szükségeseknek elmondani.

A kép, mint egy tekintetre látszik, nem a *bujdosó*, nem a *számkivetett* Mikes arcképe: egy 20—21 éves ifjút mutat ez, korának első virágában. Készültének idejét így 1710—11-re tehetni, arra az időre, a mikor Mikes csakugyan *komornyik* (kamarás) lehetett már Rákóczinál (1707. *belső inas* (apród), 1709. *bejáró*).

Ki festhette a képet? nem lévén erről semmi jegyzet, meg nem határozható. Azok után, a mik a közölt levelekben el vannak mondva, aligha Rákóczinak udvari festője (hogy Rákóczinak volt ilyen, arról említés van fentebb a Rákóczi Tár I. 260 lap), mert akkor nem fordulnának rajta elő oly rajzlati hibák, a milyenekről Melka emlékezik. Valószínű, hogy valamely vándor vagy vidéki festő dolgozta, a milyenek minden korban elegendő számmal találhattak az országban, a kik olcsó pénzért készséggel vállalkoztak egy országos, mint vidéki notabilitások lefestésére. (Ily kéztől festve csak Rákóczi Ferencnek két mellképét ismerem Máramarosban.) E nézetet látszik igazolni az is, hogy az aláírásban Mikes grófnak mondatik, holott ő nem abból az ágból származott. Az idegen festő bizonynyal nem igen tudta elgondolni, hogy *gróf Mikes Mihálynak*, a Rákóczi tábornokának, *öcsészé*, Kelemen, miképen lehessen nem gróf? ha ugyan azt nem kell föltennünk, hogy az aláírás későbbi keletű, mi szinte lehetséges. Ily tévesztesekre azonban elég példánk van, s figyelemtelenségből vagy nem-tudásból származott botlásokkal nem egyfel találkozhattunk, a nélkül, hogy azok a tárgyak authenticáját *egészben véve* megfontanák.

Az öltözet, melyben a kép Mikeset mutatja, bizonynyal diszöltözet. Figyelem érdemlő ezen különösen a kék „écharpe”, nem magáért, hanem a színért. A kék kedvencez szín a Rákócziaknál. A „Nemes Compániának” is kék a kornetája (Rákóczi Tár, I. 200 lap). A *nyakfodor* abban az időben általános alkalmazott ékítmény az „udvaroknál”, s alkalmasint a francziáktól jött át Európa többi országába. Hogy Rákóczi Ferenc-

nek európai színvonalon álló udvartartása volt: az közönségesen tudva van.

Még egy képecskét vesz záradékol az olvasó, egy szent tárgyu vignette-t. Mint a ráírás mutatja, Mikes Kelemennek *saját műve*, melyet névnapi üdvözlétül gr. Petki Dávidnak küldött. Mikor? nem jegyzette fel, s így készültének ideje meg nem határozható. Eredetije a gróf Teleki Jánosné birtokában van. Lövei Klára eszközlötte ki lemásoltatását, s azt írja (május 11. 1879), hogy „Melka igazán híven rajzolta le az eredetiről”. Mint Mikes-ereklyét méltónak tartottam, hogy ez is közrebocsáttassék.

A kép alját hullámzó felhők foglalják el, három *angyal* fölvel. A közepén *oltár*, melynek jobb oldalához *horgony*, baljához *kereszt* van támasztva, ezek alatt szalag SPES. FIDES ráírással. Az oltáron emelvénny, s ennek tetején az Agnus Dei glóriával és kereszttel, körülötte a CHARITAS szó. Az emelvénny két felén nemtők, kik virágokkal tele két bőségszarvat ugy emelnek fejük fölé, hogy azok az Agnus Dei-t körül fogják.

Mint látszik, a *hit, remény és szeretet* képlete. A kép hátlapján a következő írás olvasható:

Illustrisimo
Dño Dño
Comiti Davidi Petki
Annua Sancti sui Patroni
memoriam recolenti hac fi-
gura congratula batur
humillimus servus
Clemens Mikes

conf: - - - 3
com: - - - 3
Rof: - - - 3
Morif: - - - 4
Li-fau: - - - 5
Li-De-rom-je - 6

Ez írás tartalma szerint Mikes e képecskével gróf Petki Dávidnak névnapija ünnepén tisz-

telkedett. Mikor? azt alig lehet meghatározni, hiányozván róla az évszám. Egyik, s talán a legvalóbbszinű, vélemény az lehet, hogy Mikes mint *komornyik tanuló*, mikor a jezsuiták konviktusában lakott, tisztelkedett a grófnál, ezeknek levén kiválóan szokásuk, hogy növendékeiket ily „congratulatio”-k tételére buzdítsák, figyelmeztessék, kivált ha volt akár patronus, akár rokon, a kit megisztelni vagy illó, vagy épen kötelesség vala. Ha azonban Rodostóból származott emléke volna ez is, s ez lehet a másik felvétel: ugy mindenesetre 1740 előtt készült, mert Petki Dávid ez évben már meghalt.

A „dedicatio” alatt levő hat sor írás azt foglalja magában, hogy Mikes a Petki D. lelki boldogságáért e névnapi alkalmából teljesíteni fog három gyónást (*confessio* 3), három áldozást (*com[munio]* 3), olvasót fog imádkozni háromszor (*Ros[arium]* 3); testsanyargatást, pl. böjtöt, teljesít négyszer (*Mortificatio* 4); a lauretomi litániát elmondja ötször (*Lit[ania] Laur[etana]* 5); a Jézus nevére való litániát elmondja hatszor (*Lit[ania] De Nom[in]e Je[su]* 6).

Szilágyi István.

Érődalon.

Feketehegy, szept. 28. 1873.

Búsán mint az *ősz* tájék,
Mely körültem elterül,
Vagy mint omló rom, a melyen
Az enyészet képe ül:
Állok itt e kis pataknál,
Mely csevegve zúg tova.
A nap elszállt, rám borult az
Ősznek hívós alkonya.

Merre, merre oly kaczagva
S mért oly vigan kis patak?
Hisz elhullva a virágok,
Kik tenéked nyitlanak!
Kik nevetve ébrednek
A tavasz lágy hajnalán,
S édes álmot álmodoztak
Habjaid vidor dalán.

Értem! értem!... Ott maradt még
Híved, a kis nefejeleis...
Van okod, hogy ifju kedvvel,
Vig kacaggal tova lejts.
Ő adá az első csókot,
Hogy eljött a kikelet,
S partodon híven bevárja
A halált, a zord telet.

Hívós őszszel, — óva fagytól —
Kis virágok felszedem,
S ablakodba hordom őket
Hűn ápolva — hitvesem!
Szél, vihar zajong gyakorta,
Bánat sír a vész ölén,
Összetörve hit kereszte,
Elfonyadva a remény.

De bár mindent elsodorjon
A vihar, mi kellemes:
Csak té légy hűn oldalamnál
S kék szemekkel rám nevsz!
Mint patak nevetve játszik
Tarlott rétnék oldalán:
Felmosolygok dalra kelve
Széled szeméd sugarán.

Lukács Ödön.

Napoleon herceg halála.

Durand Godefroy jeles francia festő kompozíciója után közöljük azt a képet, mely a szerencsétlen fiatal Napoleon herceg halálát ábrázolja. Szemtánu, ki a szomorú eseményről vázlatot készített volna, a dolog természeténél fogva nem volt jelen és senki sem fogja megmondhatni valóban, hogyan történt a megrögzött és halál, de a francia festő az eddig beér-

kezett adatok részletezései után alkotta meg művészi munkáját s nagyon valószínű, hogy e kép a valóságot megközelíti.

Ma már meglehetősen sok ismeretes a részletek közül, melyek közt a nagy Napoleon név örököse végezte életét. Tudjuk, hogy a herceg alig néhány nappal azelőtt már nagy életveszélyben forgott. Egy kémszemle alkalmával ugyanis társaitól megfigyelés alatt állva, üldözőbe vett egy zult s egyenesen a királ felé ment. Hirtelen egyik kunyhóból egy egész csapat ellenség nyomult előre s Napoleonnak már ekkor rossz vége lett volna, ha Raw hadnagy hat lovassal hirtelen utána nem vágat s váratlan megjelenése által a zultakat el nem riasztja. E veszedelem azonban a herceget nem zavarta. Igen sokat kóborolt magánosan s a hol az ellenséggel összekerült, mintha önkényt keresné halálát, oly vakmerőn rontott közéjük.

Junius elsőjén a herceg Newdigate tábornok törzskarával Itelezítől hat angol mérföldnyire a Blood folyó partján volt, a zuluk országa s Transvaal állam között. Kisérétében volt többek közt Carey Brenton hadnagy, ki igen ügyes térképeket s tereprajzokat tudott készíteni. A nevezett nap reggelén ugyanazon czélból a tábortól mintegy nyolcz angol mérföldnyi távolságra mentek rajzokat készíteni. Kisérétében hat lovas katona s egy zulu vezető volt. Lord Chelmsford s a többi előkelő egyének e kirándulásról állítólag nem tudtak semmit. A kis csapat szerencsésen el is ért a kijelölt helyre. Napoleon is készített vázlatos rajzokat. Utközben egy királhoz (zulu kunyhókból álló falu) jutottak, mely egészen elhagyatottnak látszott s két angol mérföldnyire lehetett az Inshallami hegyiségehez. E királ neve Edutu volt. Közéleben kis pihenést tartottak s megreggeliztek. A nyergeket levették a lovakról s legelni hagyták őket, nem is gyanítván, hogy közel a vetésben ellenség lehet. Mondják, hogy Carey hadnagy vett észre először a gabonában valami gyanus sötét alakot s midőn társainak jelt adott, a herceg is felkiáltott: „En is jól látom”. Az egész csapat felugrott, gyorsan megnyergelték a lovakat s igyekeztek elmenekülni, mivel sokkal kevesebben voltak, semhogy ellenállásra lehetett volna gondolniok.

A zuluk lövöldözni kezdtek s két katonát meg is öltek. Ezután gyorsan támadtak. A herceg is igyekezett lovát megnyergelni, mint a többiek, de lába kisikolván, leesett a földre s a ló megriadva elszaladt. A herceg lova után futott s látván, hogy nem éri utól, gyalog igyekezett megmenekülni s mivel a fü e helyen igen nagy volt, társai nem vették észre a bajt, míg végre Carey meglátta a gazdátlan lovat. Visszatérnie — állítása szerint — lehetetlen volt, mert megmaradt emberei is szétszéledtek, azért Itelezibe ment s onnan másnap reggel hat lovassappal ment vissza fölkeresni a herceget.

Már holtan lelték. A zuluk kirabolták s csak nyakláncza maradt meg rajta egy medailonnal, melyben arckép s haj volt, talán anyja emlékei. A zuluk, kiknek fogalmuk sem volt róla, hogy ezen vérengzésük az egész művelt világban mily nagy feltűnést fog okozni, babonáságukban valószínűleg bűbájos szernek tekintették ez emlékeket s nem mertek hozzá nyulni. 18 seb volt a herceg testén, mind annyi assze-gai, azaz rövid dárda által okozva. Két ily dárda eltörve ott feküdt mellette, kettő a bordákba hatolt s egy jobb szemét tette tönkre. A két katona, ki vele együtt, sőt néhány pereczel előbb pusztult el, szintén ott feküdt holtan néhány ölnyi távolságban.

Az ifju herceg halála élénk részvétet keltett mindenütt. Holttestével, mely rövid idő alatt Angliába ér, egy híres nemzetiség száll sirba, ha ugyan az oldalágakon föl nem támad.

Az arckép, melyet lapunk mai száma közöl, kevéssel azelőtt készült, midőn a herceg a zulu-háboruba ment s így a legkésőbbi arckép, mely a hercegről fennmaradt.

Szolyovieff kivégeztetése.

Kivégezték, ki a czár szentelt személye ellen kezét emelt. A hatalmas orosz birodalom békéjére s fennállására veszélyes nihilizmus akarták megrémíteni kivégzésével. Mert Szolyovieff, a híres merénylet elkövetője, nihilista volt. Nem magán érdek, boszu vagy hiúság vezette tettét. Vallomásairól s magaviseletéről csak hivatalos tudósítások juthattak a nagy közönség elé elfer-

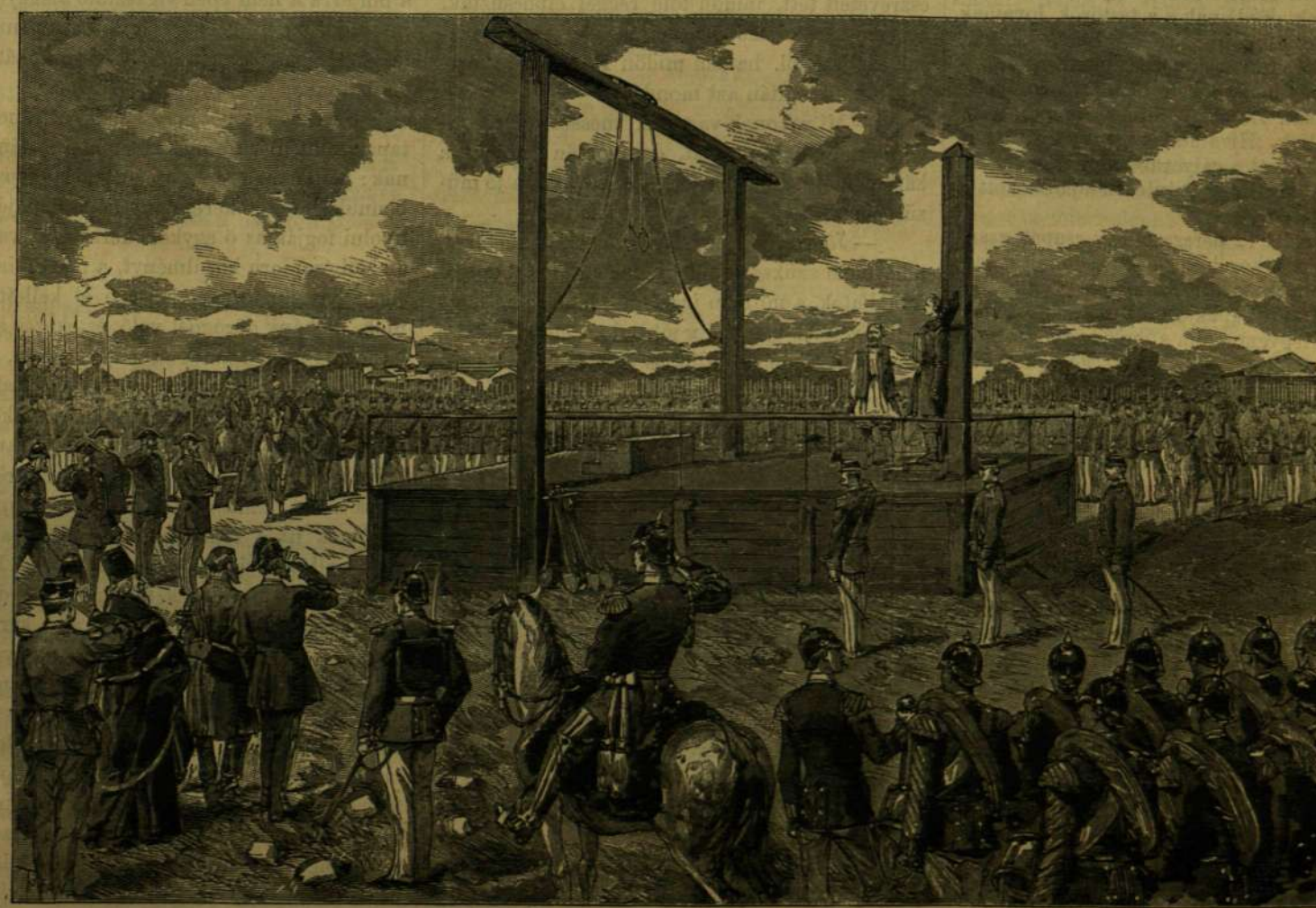
NAPOLEON JENŐ HERCZEG.

NAPOLEON HERCZEG HALÁLA. — DURAND GODEFROY RAJZA.

SZOLOVIEFF KIVÉGEZTETÉSE. — MENET A VESZTŐHELYRE.

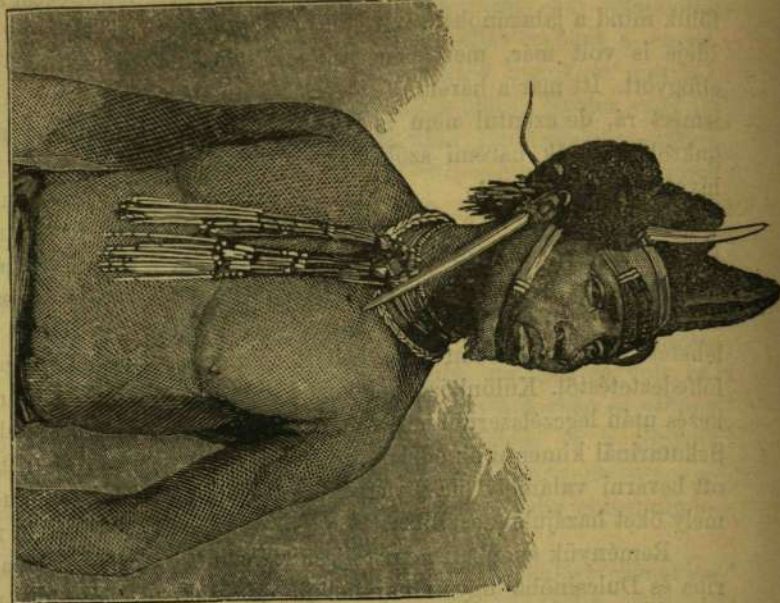

SZOLOVIEFF KIVÉGEZTETÉSE. — A VESZTŐHELYEN A SZMOLENSZKI-POLÉ GYAKORLÓ TÉREN; A HALÁLOS ÍTÉLET FÖLÖLVASÁSA.

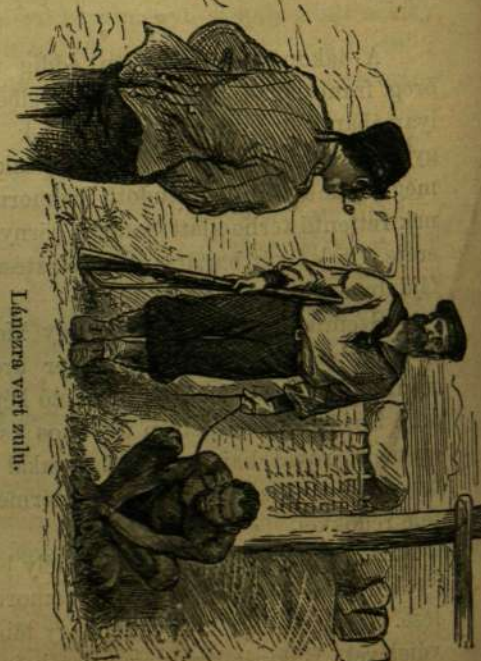
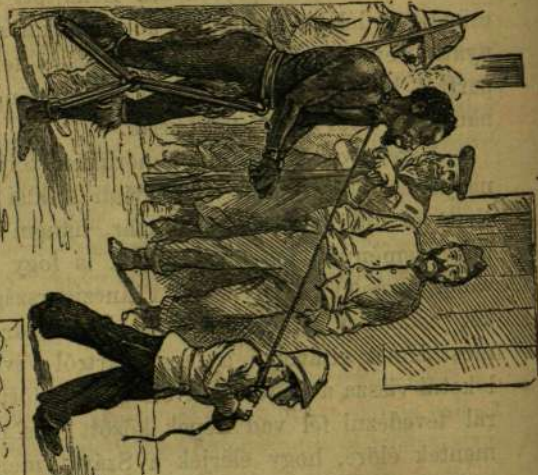

Zulu gyalváltó.

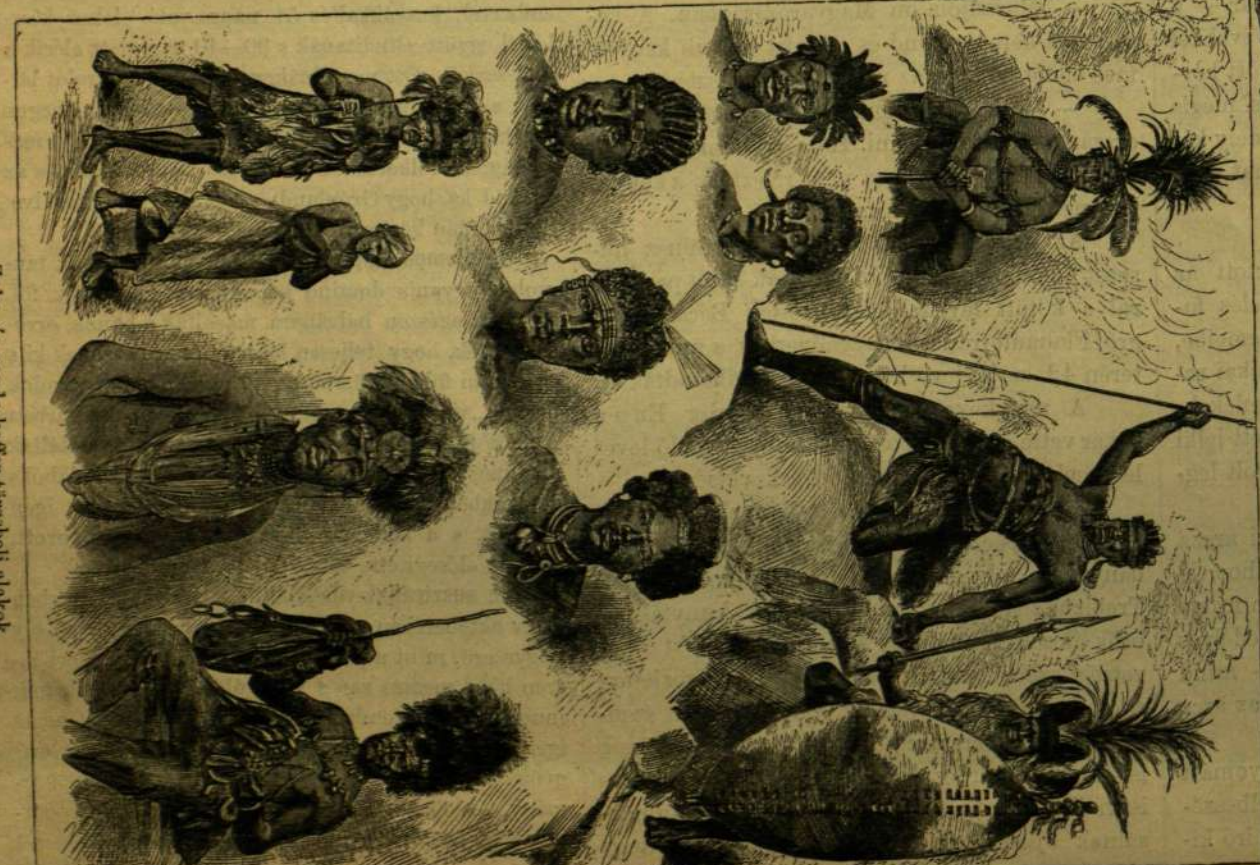
Lord Chelmsford, a dél-afrikai angol hadsereg fővezére.

A kis Jakab foglya.

Landerer volt zulu.

Zulu- és pulu-kaffir törzsbeli alakok.

A zulu-földről.

Napoleon herceg halála még híresebb néppé tette a zuluakat, mint a minőké lettek az által, hogy Európa egyik legnagyobb hatalmaságával, Angliával kikötötték, annak érzékeny veszteségeket okoztak s oly háborúba kevertek, melyben meg kell feszíteni erejét, ha győzni akar s még így is kérdés, győz-e olyan hamar.

Az ily váratlan nevezetességre jutott zulu-földről közlünk az alkalommal egy képeslapot, politikai hetilapjaink mellékletje, a „Világkrónika” e tárgyra vonatkozó számos képeiből.

Az egyik kép a zulu ellen harcoló angol csapatok fővezérét, Chelmsford lordot ábrázolja, ki már 1844-ben mint 17 éves ifjú tagja volt a hadseregnek; jelen volt a keleti hadjáratban, Szabasztopolnál, Kelet-Indiában, hol a fölkelők elleni harcokban annyira kitüntette magát, hogy már 31 éves korában ezredes lőn. Az abysziniai expedícióban is részt vett, majd Indiába ment ismét, mignem múlt év febr. 25-ikén, Canynghame Arthur tábornok után a dél-afrikai angol csapatoknak lett fővezére.

Chelmsfordot mindenki kitűnő katonának ismeri hazájában. Annál nagyobb volt tehát a meglepetés, midőn híre jött, hogy Csetevájó zulu király hadai, rémítő számban összegyűlve, nagy veszteséget okoztak az angoloknak. Ki hitte volna, hogy a félmeztelen, vad zulu, kurta kopjakkal meg diadalt is vívhasanak ki a jól fegyverezett, vitéz s kitűnően fegyverzett angol csapatok fölött!

Pedig ugy volt. Izandula mellett volt a véres tusa, jan. 22-én. Mintegy 20,000 zulu támadta meg, teljes rendben, félkörbe állva, a Chelmsford által kiküldött hadsereget. „A golyók — így írja le az útközvetet Smith Dorien hadnagy — sivitva repültek, mint sűrű jégzápor, és ennek nyomában rontottak elő a zulu. Heves tüzzel fogadtuk őket; de ok rohamot vezényelve, sűrűn egymás mellé szorulva, éktelen lármát csapva, rontottak ránk előrenyújtott lándzsáikkal. Az utolsó vezényszó, mit hallottunk, ez volt: „Katonák, szuronyt szegeztek, és haljatos meg, mint a hogy angol katonához illik”. És ugy is történt. Iszonyu volt az a kétségbeesett harc, mely most kifejlődött. Menekülésről szó sem lehetett; minden angol katonára drágán áldozta fel életét. A kiknek lovuk volt, azok futásnak eredtek; de a talaj oly göröngyös, sziklás és buccás volt, hogy a zulu gyalog gyorsabban haladtak, mint mi lóháton. Én, — írja Smith-Dorien — a Bival folyó meredek partjára vágattam, ott egy bajtársamat találtam megsebesülten fekvő; kendőmmel bekötöttem karját, mire a zulu ott termettek. Lovamat és bajtársamat ott hagytam, menekültem s hátra tekintve láttam, a mint szegény sebesült bajtársamat kivegeztek. A folyóba vetettem magamat s bukdácsolva usztam át rajta, mialatt a zulu folyton üldöztek és lövéseket és lándzsákat küldöttek utánam. Egy gazdátlan lónak farkára kapaszkodva usztam ki nagynehezen a partra s jutottam brit területre. A zulu még mintegy három mérföldnyire üldöztek a folyón át menekülteket és legnagyobb részt leöldösték. Én azonban szerencsésen megmenekültem.”

Az izandulai vereség, melynek egyik jelene-tét mutatja egyik képünk, nagy csorba volt az angol fegyvereken, melyet számos győzelemmel is nehéz kiköszörölni. S ezért Chelmsfordot éri a kárhóztatás, mint a ki elmulasztá a szükséges óvatosságot s nem vett értesülést a zulu ropant számáról. De más tekintetben is kárhóztatják az angol főparancsnokot. Azért nevezetesen, hogy dacára a hozzá intézett leveleknek, melyekben felszólították, hogy a francia császári hercegre igyeljen s őt veszélyeknek ki ne tegye, mégis megengedte, hogy a herceg szabadon követhesse harc- és kalandvágyát, melyeknek szomorú áldozatja lett. „Ok és szükség nélkül áldozták föl a herceget”, — mondá maga az első miniszter Beaconsfield lord, egyenesen a dél-afrikai fővezéreket okolván a herceg haláláért.

Csoportozatunk többi képe részint a zulu népeletről mutat be típusokat, részint jeleneteket a háborúból. Ott láthatók a zulu- és pondó-kaffir törzsbeli alakok között a harcosok alakjai, férfi- és nő-fejek, előkelő zulu, szegény osztálybeli zulu asszony s végül — e csoportos képünk alján, közepütt — az „esőcsináló” alakja, mellette a zulu orvossal. Egy másik kép zulu gyalváltót mutat be.

Két kis képünk a tábori életből ábrázol jele-neteket. A kezén-lában megkötözött fogoly zulut nyakánál kötélen vezeti a kis katonagyerek, míg a harmadik képen fegyveres katona őrizi a láncz-ravert s komor képpel guggoló fogoly zulut.

Pulszky Ferenc emlékirataiból.*

1840—1843.

(Eötvös Ignác, a tárnok, és fia József. A Pesti Hirlap keletkezésén. A cenzúra. Széchenyi és Kossuth. A védegyelet. Deák vélekedése. A megye-kérdés. A kormánypart.)

Bécsben ez időben pénzváltás ütött ki, melynek legfőbb áldozata a Gaymüller nagy bankház lett, s ennek bukása következtében Eötvös Ignác, a tárnok. Ez mindig acquirált jószágokat, nagy részben hitelbe; főleg az ercsi uradalmat, melyet ideiglenes jogzimmal bírt, minden áron meg akarta örökíteni családjában, de a mint a pénzpiac állapotai szorult s a hitel szűkölt, mindaz, kinek birtoka adóssággal volt terhelve, nem tarthatta fenn magát. Eötvös fiaival s az öreg Ullmannal közölte zavarát; az ügyes bankár természetesen azt tanácsolta, hogy a törvényengedte minden fufang fölhasználásával s a birtokviszonyok összezavarásával oly állapot állíttassék elő, mely időt engedjen az adósnak; mert ismervén a báró vagyonát, meg volt győződve, hogy nemcsak minden hitelező ki lesz elégtve, hanem a családnak is megmenthető talán némi szerényebb vagyon. Pepinek egyenes jelleme fölhabarodott e terven, mit Ullmann észrevéve s szavakkal fordult feleje: „Az ifjú báró pirul, az ifjú báró szegényli magát, az ifjú bárónak nem lesz soha pénze!” — s csakugyan még ugyanazon napon lemondott minden várható örökségről, nem akart részt venni a fufangos eljárásokban, elvitte könyveit s egy támlásszékét, s elhagyta atyai házat. Trefort-hoz költözött át, régi jó barátjához s ennél élt szerényen másfél évig.

Nem sokára ezután azon hír lepett meg, hogy Kossuth megházasodott s hogy politikai hirlapot fog kiadni. Landerernek t. i., a pesti nyomdatulajdonosnak voltak összeköttetései a bécsi titkos rendőrséggel s elfogadhatóvá tudta tenni tervét egy nagyobb szabású politikai hirlap alapítása iránt, mely Kossuth vezetésével állana, ebből a kormány az ellenék minden-zetét s tervét sokkal jobban megtudhatná, mint ágensei által s a cenzúra mégis meggátolhatná azt, a mi valósággal veszélyes. Landerer e tervét pártolta a fiatal kormánypart s az engedély csakugyan megadatott a Pesti Hirlap-nak. Heckenast pénzzel lépett Landererrel társaságra s Kossuth szívesen elvállalta a szerkesztést, mint harmadik társ. Voltak, kik nem sejtve a hirlap roppant hatását, gáncsolták Kossuth elhatározását, fölhozták, hogy ez által ő is elismeri a cenzurát s elveivel ellentétbe jő, szertők igaz hazafinak nem szabad transzigrálni, politikai könyvet csak külföldön nyomás on, mint Wesselényi tette, hiszen utját mégis megtalálja a hazába.

A kormány egyebiránt gróf Majláth kan-czellársága idejében csakugyan fölhangzott azon buta konzervatívizmussal, mely Lipót király halála óta csaknem félszázadig néhezdedt az országára. A cenzúra kivételét azon otromba kezékből, melyekre eddig bízták, könyvvizsgáló kollegium állítottatott föl, mely felsőbb utasítások szerint az írók kisszerű bosszantását nem tartotta föladatának, inkább az irányra figyelt, mint a szavakra. Czech, a volt győrvárosi követ, különben akadémiai tag s Engel, a híres történet-író fia, voltak e kollegium főtágjai s Kossuthnak nem csináltak rendkívül sok alkalmatlanságot. Időről időre megmondták neki, hogy bizonyos tárgyakról nem engedik meg a vezércikket, de e „ne nyulj hozzám” ügyeken kívül irhatott csaknem kénye kedve szerint. Természetes, hogy a Jelenkor, Helmezy szerkesztése s Széchenyi pártfogása mellett, szintén részesült s szabadabb mozgásban, de már annyira meg volt kövesülve, hogy a Pesti Hirlapot se utól nem érhetette, se ellen nem sulyozhatta.

Kossuth hirlapja minden előrelátáson felül fölgyallanyozta az országot. Széchenyi kezdet-től fogva a legnagyobb ellenszennvel viseltetett iránta, a forradalom csirait látta benne s mindig sürgette, hogy ellensúlyt találjunk ellene, mert az óra, ha a nehezéket levágjuk, leperog, ez volt

* A „Budapesti Szemle” július-angusztusi füzetéből.

a legkedvesebb szójárása. Mondtuk neki, írjon ő, hiszen ő is bírja a nemzet fület, s irt is — vezércikket ellen vastag könyvet; természetesen minden népszerűsége mellett ellenfele volt a győzelem, sőt még Eötvös Pepi is, ki különben nem igen szerette Kossuthot, mellette szólalt föl egy szépen és ügyesen írtórpíratban. Desseffy Aurél másképp fogta föl a dolgot, tudta, hogy hirlap ellen csak hirlappal lehet polemizálni, ő tehát Jablonczay által egy konzervatív lapot, a Világot adatta ki, de ez író oly tapintatlanul goromba volt, hogy a közönség nem olvasta; ekkor Desseffy maga is kezdett cikkeket írni, sőt a lap szerkesztésével is foglalkozni, ugy, hogy ez a közvéleményre hatni kezdett, de lázba esett s váratlanul meghalt; senki sem parentálta szében, mint Kossuth. Halála után Andrássy Józsi és Császár Ferenc vették át a lap szerkesztését, csak hogy ez bágyadt volt, nem többé a régi, még neve is megváltozott, lett belőle Híradó. Ezt Eötvössel együtt folyvást boszantottam él-czeinkkel, melyek a Hirlapban a hirharang rovat alatt jelentek meg. Cikkeket is írtam hebe-korba a Hirlapba, mit Széchenyi rossz néven vett, de a barátság azért nem bomlott meg köz-tünk, ő csak Kossuth személye ellen viseltetett ellenszennvel, csak őt tartotta veszedelmesnek és Kossuth ez időben csakugyan nagy hatalom volt. A Hirlap befolyása a megyékre, a birtokos osztályra s az ifjuságra mindennap növekedett, a polgárság pedig, az iparosok, azon osztály, mely eddig távol állt minden politikai kérdéstől, szintén ragaszkodott hozzá, mert az ő viszonyaikkal is foglalkozott s megalapította az iparegyesületet. Midőn a kormány őt 1837-ben elfogatta, barátai s tisztelői aláírást nyitottak családja számára, Wesselényi fölszólítására tetemesebb összeg gyűlt össze, melynek fennmaradt része Kossuthnak, a mint kiszabadult, 8000 forinttal kezhez szolgáltatott, ő ezt egy általa szervezett iparegyesületre szánta alaptőkéül és a hirlapban sokat foglalkozott az ipar- és vámviszonyokkal. Bathányi Lajos lett ugyan az egyesület elnöke, sőt 1842-ben az első magyar tárlatot is ő rendezte Pesten, mely igen szépen sikerült s kimutatta mi mindent gyártának már nálunk is, s mit gyártatának, ha mi a bécsi piac helyett a honit fogadnók pártfogásunkba. Perczel Mór felfogta az eszmét és Tolnában s a szomszéd megyékben megalakította a védegyelet, melynek tagjai becsületszavokat adták, hogy kizáróan honi gyártmányokkal fognak élni. Az eszme s az egyet lejáratott, a Hirlap pártolta, a kormány nevet egésze akarta tenni. Széchenyi nem szerette, mert ebben is elszakadási vágyat látott, holott számtalanszor ismételte nekünk, hogy viszonyunk Ausztriához olyan, mint a vegyes házasság, mellyél férjnek, feleségnek folyton van panasza s pörlekedése. Okos ember azonban ilyenkor is azon lesz, hogy találjon oly modus vivendit, mellyél legalább biztos, hogy levele nem lesz mindennap szándékosan kozmás s kedvezéte nem marad el az ebédől, mert tudja, hogy a házasságot nem lehet fölfontani. Erre egyszer tréfásan azt feleltem, hogy protestáns vagyok s ismerem az elválás lehetőségét, Széchenyi megharagudott, szidott, hogy Kossuthtól el hagyom magamat csábítani, ki akár akarva, akár akaratlanul bele hajítja a nemzetet a forradalomba. Ő pedig a forradalomtól borzadt, nem annyira konzervatív vagy nagyuri ellenszennből, mint azért, mert meg volt győződve, hogy a forradalom megöli a magyar nemzetiséget és államiséget s beolvasszja a birodalomba, hol elnémetesedünk s el-tótosodunk, mert a fölkelet le fogja verni a sereg, különösen a határőrsg, hol a tiszték mind szlávok, mind magyar-ellenek s a mellett ismerik az adminisztrációt is. Ő itt oly fenye-gető veszedelmet látott, hogy minden lépést a magyar nyelv terjesztésénél kárhóztatott, mely a horvátokat bántathatná; még az akadémiának nagygyűlésén is, 1842-ben, erről szólt elnöki beszédében, holott ő maga kívánta meg, hogy a politika az akadémia köréből az alapszabályok által zárassék ki. E beszéde valóságos botrányt szült, mert igazat látszott adni Gájnak s a lutheránus tót papoknak, kik a magyarságnak állítólagos, de sehol sem létezett tulkapásai ellen szót emeltek s erőszakos magyarosításról panaszkodtak. Nem csak Wesselényi, Deák, Kossuth, de még a kormányparti Andrássy Józsi és Császár Ferenc is, a Híradó szerkesztői, rossz-szálták ez indokolatlan tüntetést.

En is fölszólaltam ellene a Pesti Hirlap-

ban, és fölhívtam a nagy grófot, bizonyítsa be vadjait, melyek a nemzet becsületét sértik s elleneinek adnak igazat.

Széchenyi neheztelt e czikkeimért, de tüzes felelet helyett ismét csak általánosságban panaszkodott a *Jelenkor*-ban a túlhajtás ellen. Legkellemetlenebb volt reá nézve az, hogy Gáj Lajos illir lapjában melegen üdvözölte s megdicsérette, mi Széchenyi népszerűségét csaknem egészen megrontotta. Hiába, a nagy gróf Kosuth minden cikkében, az ellenzék minden eljárásában a forradalmat szolgáltatta, ez eszme üldözöte folyvást; mi fiatalok pedig neveltük s rögeszmének tartottuk, mert szerettünk ugyan a jövőről álmodozni és tervezgetni, de a mi eszmekörünkben a magyar forradalom nem talált helyet, bármilyen kombinációinkban lehetetlennek tartottuk. Deák nem szeretete az ily beszélgetéseket, ő a jelen helyzettel foglalkozott tüzetesen, ezt élesebben fogta föl mint bárki más, de a távol jövővel nem bíbelődött. Egyszer elmondta nekik, hogy List Fridrik Augsburgban sokat kérdezősködött felőle, mert — ugymond — tíz év múlva ő lesz Magyarország minisztere. Erre azt felelte, hogy mi lesz tíz év múlva, azt nem tudhatja, de tudja, mi nem lesz. Nem lesz többé sem Lajos főherceg, sem Metternich és Kollowrat, kik most vezetik a monarchia ügyeit s nem lesz József nádor, ezek mind öregebbek, mint hogy addig éljenek, nem lesz Majláth Antal s nem lesz a mostani rendszer, mert ezek lejárják magukat, de mi fogja e hézagokat pótolni, erről hiában kombináltunk.

„Hát ha be fogják olvasztani Magyarországot a birodalomba?”

„Nem teszik, lustábbak, mint hogy megjártsák, hiszen még csak arra sincs se érkezésük, se munkaerejük, hogy törvényjavaslatokat terjesztszenek az országgyűlés elébe, melyekre nekik nem volna nehéz a vármegyékben többséget kieszközölni; most a törvényjavaslatok készítését az országgyűlésre bizzák, jóformán az ellenzékre s aztán csodálkoznak, hogy ezek nem az ő szellemökben készülnek. De külsemények hozhatnak s fognak hozni változást; az osztrák monarchia útjában áll mind az oroszoknak, mind a németeknek; ez a jövő veszélye.”

Eötvös Pepi házasága eltávolította őt egy időre körünkől, de politikában is el kezdett térni tőlünk. Kosuth s mi mindnyájan átlátuk, hogy nagy reformokat még soká nem lehet keresztülvinni az országgyűlésen a mágások s a kormány ellenére, ilyen volna például a mivel nememes osztályunk, az ugynevezett honorációroknak, papoknak, tanítóknak, ügyvédeknek, orvosoknak politikai jogokat való fölrüházása, holott nézetünk szerint ezt a megyei autonomia terén meggyőzően lehet életbe léptetni. Pestmegye ez alapon megteremtette a nemzeti színházat, Szemere Bertalan még a tűzkárbiztosítást is megyei alapon akarta létesíteni, szóval a főnálló körülmények közt a megye volt az alkotmány bástyája a kormány tulkapásai ellen, s a legjobb keret reformok behozatalára. Nem is csodálkoztunk, hogy a kormány azon töprenkedett, miként szoríthatná meg a megyék hátsókorát és épen azért beszánkodtunk, hogy ugyanekkor Eötvös is megindította a háborút a megyék ellen a haladás és európai kultúra nevében s a centralizációt a parlamentáris kormányt fejtegette. Mi is tudtuk, hogy a felelős kormány a végeztél, de inopportunnak tartottuk a távol jövőben lebegő eszmény miatt megkomptítani legelősebb fegyverünket, megtörni legerősebb védfalainkat. Egyébiránt nemcsak a mi körünkben támadott meghasonlás, hanem a kormánytól is, hol a *Hírlap* agitációja, mely a megyei gyűlésekre nagy befolyással kezdett lenni, aggodalmakat gerjesztett; gróf Majláthot gröngegyeséggel kezdtek vadolni, állása meg volt ingatva. Andrassy Józsi, ki a kancellár híve volt s nem szerette Apponyit s Jósikát, el is jött egyszer Deákhoz s bizalmasan megkérdezte tőle, nem volna-e jó Reviczkyt visszahozni Bécsbe, ki Florenzenben, hol mint követ székelt, nem jól érzi magát. „Mit gondolok én bajaitokkal?”, szölt Deák „tegyetek a mit akartok, mond meg inkább, tudod-e miképp lehet a házi tücsköt kipusztítani, ha az a kandalló mellett folyvást csiripelésel beszantja idegeinket?”

„Árvál meg én nem gondolok.”

„Pedig azt neked is jó volna tudni; az ember mezei tücsköt fog, bebocsátja a házi tücsköt lyukába, az megöli a bosszantó házi tücsköt, de maga marad benn s még föntebb hangon csiripel.”

Andrassy megértette a mesét.

A székesfehérvári kiállítás be- rekesztése után.

— Kézirat. —

Nem sok látvány van, mely szomorítóbban hatott volna a szemlélőre, mint a Práter, ugy két évvel az 1873-ki kiállítás után. Romok mindenfelé, melyekből alig lehetett kikövetkeztetni, hogy itt még nem rég paloták, díszes pavilonok pompáztak, melyeknek fölépítése sok-sok ezerbe került. Most néhány tégladarab, törmelék malter jelöli a helyet. A szép virág- és bokorültvények letaposva, fölturkálva. Szétszórta deszkadarabok, szalmahaladéok a szellős kioszk helyén. Az egész olyan, mint egy csatatér, melyen pusztító ellenség keze dult, s a néhány megmaradt szilárdabb épület között csak a nagy rotunda kupolája áll, elhagyottan, kifosztva, az egykori ragyogványra emlékeztető jelül.

Szomorú látvány volt. Annál szomorúbb, mert hű tükrét mutatta az összes gazdasági életnek. A kiállítás maga a túltengésbe fajult vállalkozási szellemnek volt utolsó, hatalmas fellobbanása, melyre a gazdasági deroute következett. A szédelgés után a krach, mely hasonló pusztítást vitt végbe Ausztria s részben Magyarország gazdasági világában, mint a nagyszerű kiállítás helyén a faltörő csákány, deszkabontó kalapács, ásó és kapa.

Sokkal szerényebb igényekkel indult meg a székesfehérvári kiállítás, egy gazdaságilag deredt élet közepette. Ez nem kívánt nemzetközi kiállítás lenni, szerényen beírta az országos jelleggel. Lásuk, hogy mink van: ez volt a cél. S megindult csendesen, nesztelen hangyamonkával a kezdeményezés. A hírlapok nem futtak bele a riasztó harsonába, reklám nem ütötte meg a nagy dobos s még a kormány is, melynek pedig talán kötelessége volna erőteljesen támogatni az életrevaló országos törekvéseket, beírte némi csekély anyagi segélyt s azzal, hogy egy-két szakminisztérium beállt a kiállítók sorába. Egyebekben minden a magán vállalkozásnak volt föntartva.

És a magánvállalkozás megértette e reá váró földadatot. Egyesek buzgalma egyesült, hogy előállítson valamit, a mivel legalább szegénynek ajkairól röppent el, — s ebből megtanulhatnak, hogy nemzeti törekvések élére állniok, nemzeti czélok felé küzdeniök mily sikerrel bíztató, mily halás, s mily lélekemelő feladatuk lehetne.

Székes-Fehérvártól, a fölvetéskertben nagyban foly a csomagolás. A kiállítók elviszik kiállított tárgyaikat. A kiállítási termek visszadatnak előbbi rendeltetésüknek, a nyüzsgő élet elmúlik s a kiállítási területen, a kioszkok, pavilonok és virágágyak helyén egy ideig a pusztulás képe lesz.

De ez nem a gazdasági romlást fogja jelezni, mint a hogy a bécsi kiállítás pusztuló helye jelezte a krachot annak idején, — csak azt fogja mutatni, hogy az eszmén, melynek a kiállítás látható kifejezője volt, a nemzet megszokott, közkinésévé tette s elvitte magával a Kárpátokig, el a tengerig.

A koronázó városban elhittették a magot, mely jó földre hullva, meg fogja teremni gyümölcsét a jövőre s két üdvös eredménye már is megvan a mezőgazdasági és az iparos mozgalomban, mely az Árpádok sírjainál indult meg, hogy tette, munkára villanyozza föl az Árpádok hazáját.

T. K.

Irodalom és művészet.

A „Budapesti Szemle” 40-ik (1879. július—augusztusi) száma ismét oly gazdag s érdekes tartalommal jelent meg, mint rendszeren. E kitűnő folyóirat, mint a folyamok, haladtában egyre mélyebb ágyat készít magának s több és több erőt gyűjtve össze s egyetbe egy irányban, a forgalom által, melyet az eszmék körében előidéz, folyvást gyarapodik hatásában. A jelen füzet első cikke egy érdekes fejezet hazai történelmünknek, az európaival érintkező oldaláról; II. Pius pápa (a hírneves Aeneas Sylvius) és Mátyás királyunk diplomáciai s

netet mondani azoknak, a kiknek e kiállítás leginkább volt érdeme.

Gróf Zichy Jenő, a kiállítás elnöke, lelke, mondhatnók megteremtője, berekesztési beszédekben ugyan igyekezett másokra hárítani az érdemet, szerényen vajmi keveset hagyván meg önmagának. A székesfehérvári gazdasági egyesületnek hagyta meg az érdemet, hogy a kiállítás létrejött, mert ez egyesület kebelében indult meg ez irányban az első mozgalom, melyet aztán a megye és a város támogatott s az uralkodó háznak köztünk élő, velünk érző egyik tagja is fölkarolt, hogy azzá lehessen, a mivé lett. Több mint másfélszáz ezer ember látogatta meg a kiállítást, melyben — ugymond — egész ország: az iparos, a gazda, a művész, a nagyr, a főpap meghozta a maga áldozatát.

Igazat mondott Zichy Jenő. Sokaké az érdem, hogy a kiállítás létre jött, sokakkal osztózik benne s mégis osztatlanul az övé. Az ő buzgalma, lelkesedése, hazafisága volt az, mely annyi derék hazafi törekvést egy mederbe gyűjtötte s megmutatta, mire képes, hogy ha egyetért a magyar.

A fiatal Zichy gróf sikere buzdításul szolgálhat neki, hogy tovább haladjon a szerencsésen eltalált irányban. E siker őt képessé teszi, hogy hasonnemű további törekvéseinkben kezdeményező, tán zászló legyen. S ez bizony oly földadat, mely megérdemli, hogy bárki hivatásává, élete czéljává válassza. De buzdításul szolgálhat másoknak is, kiket fényes születés, nagy vagyon, tekintély és befolyás szinte képekké tesznek hasonló eredmények kivívására. Sok még nálunk a paragon heverő tér, melyen a nemzeti erőnek tekintélyes részeit összegyűjteni sikeresen lehet. S sehol nem oly halás földadat, mint minálunk.

Részben hiba is lehet, de tény, hogy a mi nemzetünk örömeitől indul fényes nevek viselői után, s azokban már részleges biztosítékát látja a kezdemény sikerének. Ezt föl kellene magánassáinknak ismerni s ha nem válik ki közülök egy Széchenyi, — álljanak össze többen s közös tervszerű program után indítsák meg a mozgalmat a gazdasági élet terén. Csak komoly elhatározás, tiszta hazaszeretlet legyen meg bennök s tiz-husz komoly akaratuk, hazafias főúrrá állításuk föltámasztja Magyarországnak az ő Széchenyijét.

Hisz láthatták, mint fogadja a nemzet, nem a kiállítás sikerült művét csupán, hanem még a hazafias szöveget is, mely egy nagy név viselőjének ajkairól röppent el, — s ebből megtanulhatnak, hogy nemzeti törekvések élére állniok, nemzeti czélok felé küzdeniök mily sikerrel bíztató, mily halás, s mily lélekemelő feladatuk lehetne.

Székes-Fehérvártól, a fölvetéskertben nagyban foly a csomagolás. A kiállítók elviszik kiállított tárgyaikat. A kiállítási termek visszadatnak előbbi rendeltetésüknek, a nyüzsgő élet elmúlik s a kiállítási területen, a kioszkok, pavilonok és virágágyak helyén egy ideig a pusztulás képe lesz.

De ez nem a gazdasági romlást fogja jelezni, mint a hogy a bécsi kiállítás pusztuló helye jelezte a krachot annak idején, — csak azt fogja mutatni, hogy az eszmén, melynek a kiállítás látható kifejezője volt, a nemzet megszokott, közkinésévé tette s elvitte magával a Kárpátokig, el a tengerig.

A koronázó városban elhittették a magot, mely jó földre hullva, meg fogja teremni gyümölcsét a jövőre s két üdvös eredménye már is megvan a mezőgazdasági és az iparos mozgalomban, mely az Árpádok sírjainál indult meg, hogy tette, munkára villanyozza föl az Árpádok hazáját.

egyéb viszonyai, különösen a török elleni háború közös érdeke, az összes kereszténység e nagy létkérdése a XV. és XVI. században, s hazánkban a többi külföldi, különösen az olasz államokkal való érintkezési, érdekesen s történelmi felfogással vannak tárgyalva Pór Antal negyedik ívre terjedő (itt be is fejezett) tanulmányában. Ezután Pulszky Ferenc emlékirataiból (Elettem és korom) veszünk ismét az eddigiekhez hasonlóan érdekes fejezetet, az ötdikét, mely az 1840—43 közötti időszakot — jelesen a büntető törvénykönyvjavaslat szerkesztését — tárgyalja, melyben Deák vezetésével, Eötvössel, Szalai Lászlóval, Zsedényivel, Bezerédivel s Klauzálal együtt Pulszky is nevezetes részt vett. E fő tárgyal mellett a czikk érdekesen terjeszkedik ki a tárgyal négy év egyéb mozgalmaira is, különösen a Kossuth „Pesti Hírlap”-jára, Széchenyi akadémiai beszédére stb. Mai számunk — a szerkesztő fölhatalmazása folytán — mutatványt is ad belőle. Következik Goldzher Ignác, jeles orientalistánk, cikke a muhammedán főiskolai életéről; oly tárgy, melyről keveset tudunk, habár eléggé közel szomszédunkban van, s tavalyról, a török-magyar kölcsönös látogatások által — melyekben épen a főiskolai ifjak szerepeltek főképp — kétszeresen érdekessé vált. Cameron afrikai utazásait, az angol (s német) kiadásokban oly nagy elterjedést nyert művet, Varga Ottó ismerteti. Toldy Ferenc hátrahagyott irataiból a harmadik közlemény adja T. I. Ezek *vegyesek*, de közérdekűek, bár részben már közölve voltak. A nagy érdemű író naplószerű följegyzései: „a magyar nyelv az osztrák ház tagjainál” a király és királyné magyarul beszélőskölközéséből; a trónörökös vizsgáiról; Karolina Angasztás császárné s királynéről; V. Ferdinánd királyról — két meleg emlékezés; a német zenéről s végre István főhercegre, az egykori nádornak számírtatásából Toldyhoz írt három bizalmas levele. E nagy érdekű közleményt szepirodalmi dolgozatok követték: Turgenev novellái, „Faust” levelekben, az eredeti oroszból fordítva Asbóth Oszkártól; „Pusztán”, eredeti költemény Szász Károlytól s Catullból három kis költemény, modern formába átköltve, Csengeri Jánostól. — A délfrikai bonyodalmakról, rövidebb cikkben értekezik Rakovszky István; „Nyelvtudás és nyelvtudomány” czim alatt az Abafi figyelőjének egy meggondolatlan állítását utasítja rendre Irenopous. — Az Értesítő most is több munkáról ad, hosszabb-rövidebb, de alapos és beható bírálatot. Gumplovicz könyve „A nemzetiségek és nyelvok joga Ausztria-Magyarországban” van először is alaposan méltányolva, aztán Marozali H. ismerteti Salamon nevezetes hadtörténeti tanulmányát, stb. Ennyi a nagybecsű félkötet tartalma. Elég, nem ily rövid fölöröklésnek, hanem hazamos olvasmányoknak is anyagul szolgál. — Tudva van, hogy Budapesti Szemléből kéthavonként jelen meg egy ily szám; kettő tesz egy kötetet. Az évfolyam előfizetési ára 12 frt.

A Székelyföld közgazdasági és közművelődési állapota, írta Kosza Ferenc, a székelykeresztúri állami tanítóképző intézet igazgatója. — A szerény körében s csekély anyagi eszközökkel buzgón és üdösen működő székely (mívelődési és közgazdasági) egyesület két évvel ezelőtti ezer forint pályadíjt tüzött ki a Székelyföld közgazdasági és közművelődési állapotainak statisztikai adatok és közvetlen szemlelet alapján kimerítőleg megírandó monographiájára. E pályázat nem maradt meddő, sőt oly jeles művet eredményezett, mely a szakértő bírálók véleménye szerint mind terjedelme s tárgyabősége, mind beosztása s kidolgozása által, elsőrendű illyen mű monographiáink közt követel magának helyet. A derék szerző művét a bírálók észrevételeihez képest itt-ott kiigazítva s teljessé kiegészítve, azt most az egyesület, az előtűnik fekvő vaskos kötetben (VIII és 470 l.), díszes kiállításban bocsátja közre. Árást, hogy elterjedése annál könnyebb legyen, feltűnően olcsóra szabta. Az egyesület tagjai csak 1 forint, mások 2 forintot szerezhetik meg. Vajha e mű által is, s minél szélesebb körben terjedjen hazánk s félre-és, de ugy természetesen s történelmi, mint nemzeti és társadalmi tekintetben éppoly érdekes, mint fontos részének ismerete. — A munka négy szakaszra oszlik: I. A Székelyföld és népe. II. Mezőgazdaság (föld-, szőlő-, kertmívelés, állattenyésztés és erdőgazda-

ság) mezőgazdasági rendszerünk bírálatával. III. Ipar, kereskedelem és pénzügy. IV. Közkutatás és közművelődés. — Mindenik szakasz számos fejezetben részletesen ismerteti s tárgyalja a székelyföldi állapotok megfelelő oldalát.

Lukács Ödön ismert nevű költőtől, ki már több év előtt adta közre költeményei első gyűjteményét, „Vegyes költemények” czim alatt újra egy kötetke jelent meg. A költemények három csoportra oszlanak: Kedély; Haza, Balladák s románok cizmek alatt. Lukács inkább az eszmélkedő irányu mint a közvetlen érzéseket valló lyrikusok közé tartozik; néha azonban az érzés tiszta hangját is eltalálja; pl. az e nemből legjobban „Érőldalón”, „Ne beszélj nekem most...” cizimiekben s még néhány darabban. Eszmélkedő s hazafias darabjai ritkán emelkednek igazi ódai lendületre; de szenvedélyes, olykor gunyoros hang nem egyszer szól bennök s nem egyszer sikerülten is. Balladáiban és románcaiban inkább a régi balladai alkatot tartja szem előtt, néha majdnem a krónikás elbeszélés felé hajlik. Fordításai, Goetheból és Heineből nem bírja eléggé a nyelvet és a formát s a legtöbb többnyire oly darabokat ad, melyek már le vannak fordítva s talán jobban mint nála. Mindent összevéve, Lukács költészete elismerést érdemel, mert nem esik marta-lékul újabb lyránk egészségtelen, tulzó s álhangu irányainak s szerény tehetséggel nemes és őszinte érzelmeket zeng. A kis kötet Debreczenben jelent meg, Erdélyi István nyomdátulajdonos kiadásában; tömördek s néhol botrányos sajtóhibákkal. Ára füztve 1 frt, kötve 1 frt 20 kr., díszkötésben 2 frt.

A „Koszorú” július havi füzté Szana Tamás gondos szerkesztésében a következő tartalommal jelent meg: „Tóth Kálmán, apró vonások a költő életéből” Szana Tamástól. „Költészetem” költemény Tóth Kálmántól. „Mikor a szegény Kajári Náci még élt” rajz Kisfaludy Atalától. „Fogadás” költemény ifj. Ábrányi Kornélól. „A bolgár népköltészet” dr. Erdődy Bélától. „A varrőleány” rajz Ágai Adolftól. „A bundás gróf” életkép Junius Brutustól. Az irodalmi szemleben néhány újabbban megjelent könyv van ismertette. A díszes kiállítású füztéhez Tóth Kálmán fénykép-nyomású arcképe van mellékelve.

Abafi-Aigner Nemzeti Könyvtára egyes füztet gyorsan követte egymást. Most ismét a 25—27. füztetek megjelenését jelenthetjük. A három füztet ket-teje Vitkovics munkáit, a harmadik a Zrinyiaszt folytatja. Egy-egy füztet 30 kr.

Protestáns egyházi irodalom. Két értékes művet jegyezhetünk föl egyszerre s különleges térről is. — Az egyik Kovács Albert pesti ref. hittanár s ismert egyházi író nagy gonddal dolgozott „Egyház-jogtan”-ának (különös tekintettel a magyar protestáns egyház jogi viszonyaira) második kötetére. E mű a protestáns egyház által közrebecsott Theologiai Könyvtárban jelen meg s méltón sorakozik az egy-let kiadványaihoz. — A másik: „A protestáns egyház történetének irodalma”; emlékirat, mely — magyar és angol czimlappal, s valószínűleg mind két nyelvű szöveggel is — az angol presbyterian egyháztörténelmi társulat elé terjesztetett Balogh Ferenc deb-reczeni ref. hittanár által. A 88 lapra terjedő s név-mutatóval ellátott füzt (ára 60 kr) a magy. protest. egyház XVI. századi kútfőin kezdve, elősorolja az egyház történetirodalmának összes művelőit s mű-veiket a mai napig. Pontos bibliographiai mű, hasz-nos adalék magához az irodalomtörténethez is, mely-nek e szakmáját tüzetesen tárgyalja.

B. Eötvös József élete és működése. Irodalom-történeti tanulmány. írta Szvaratkó Kálmán, kegyes-r. áld. s a váci főgymn. tanára. — Ugynevezett irodalomtörténeti tanulmányának gombamódra szaporodásában, az eme térről eddig szokatlan mérték-ben forduló közfigyelem irányzatát örömmel látjuk, de az egyes termékekben nem mindig (mondhatnók ritkán) van közönet. Maga a „Figyelő” egész sereg ilyes tanulmányt hoz felszínre, melyek egy része szintén nem igen lendít az irodalomtörténet ügyén. — A kezünk alatt: művéske (61 r.) meglehetősen szor-galommal állítja össze b. Eötvös életrajzi adatait s írói működését, mind közpályája, mind íróvága kü-lönböző oldalairól. De alig nyújt egyebet, mint ada-tokat s a megítélésben közbeheleket, írói jellemzés és irodalomtörténeti szempontok nélkül.

Toma Mihály költészete. fejteteti Kerékgyártó Elek. E terjedelmes (150 l.) tanulmány először a Figyelőben jelent meg, most mint a „Magyar köny-

vészár” (kiadja szintén Aigner) VII. folyamának 1—3. száma jelen meg másodikban. Részletes, de a részletekben többnyire el is vesző s azért kidombo-ród irodalmi képet nyújtani nem képes fejtegetések. Ára (mint hármas füztnek) 60 kr.

Az iskolai értesítvények közül, melyek évenként egész kis irodalmat képeznek, ezuttal felemlítünk egy párt, a bennök foglalt vezér-értekezések becsesb voltáért. Ilyen

1. A pannonhalmi sz. benedek-rend győri főgym-náziumaé, melyben Méry Etel 170 lapra terjedő nagy tanulmánya áll Pázmándi Horvát Endréről, a minapi emlékünnp által a mai nemzedék em-lékébe visszaidőzt költőről. Egészen eredeti s az első forrásokból dolgozott mű, melynek gazdag tartalma kárpótól a tanulmány külső, szerkezeti hiányaiért.

2. A budapesti II. kerületi főreáltanodáé, mely-ben Heller Ágost tanár tanulságos népszerű érte-kezése: „A világrészre vonatkozó nézetünk ke-letkezéséről”, méltó az elolvasásra. Sok balítéletet oszlat el, s világosan adja elő a világrészről illető felfogásunk és képeztünk kifejlődése történetét.

3. A budapesti IV. kerületi főreáltanodáé, mely-ben dr. Alexander Bernát szépen irt s eszmékben gazdag tanulmányának — Corneilleről — két feje-zete mutatványként áll s érdeket ébreszt a rövid időn önállóan megjelenendő teljes mű iránt.

Az 1878. évi párisi kiállításról a magyar orsz. statisztikai hivatal által kiadott hivatalos jelentés-ből ismét két füztet jelent meg. A 4-ik „Az erdészeti”, szerk. Bedő Albert, és az 5-ik „Papír, nyomdászat és térképészeti”, szerkesztették Posner K. Lajos lovag, Falk Zsigmond és Déchy Mór.

Az erdésznek és gazdának. Az Eggenberger-féle könyvkereskedésben megjelent: *Az új erdőter-velény* kimerítő betűrendes tárgymutatóval. Ára 50 kr. Ugyane könyvkereskedésben jelent meg az országos erdészeti egyesület által kiadott és *Illés* Nándor által irt „Erdőtenyestestán”. Új olcsó kiadás; ára 2 frt. E műben, mely az e szakba vágó legjobb német munkák alapján készült, dr. Heyer Károly és Burckhardt szaktudósok rendszerét találjuk egyetbe; a miért is az erdőtenyestestán ugy az elméleti, mint a gya-korlati erdészre nézve az eddiginél sokkal használ-hatóbb.

A felső-magyarországi muzeumegylet harma-dik évkönyve Kassán megjelent. Szerkeszté dr. Stóhr Antal egyetli titkár. Az évkönyv első részében tudománys szakértekezéseket és történeti okmányokat találunk; a második része az egylet ügyeiről szól. Az egylet 1871 végén alakult; alapítóje a folyó év elején 2320 frtot tett. Van becses régiség- és érem-gyűjteménye, könyvtára, képtára és természetrajzi tára. Összes tagjainak száma ez idő szerint mint-egy 270.

Versfüzér. Lenkey F. ur magánlevélben érte-sít, hogy *Aeolhárja* czim alatt verskötetet nyit elő-fizetést. Könyve három részből fog állni: egyikből „egy ódai (szerinte) bensőséggel irt költemény”; is mellékel mutatványt. Az előfizetési díj 1 frt, melyet cizme alatt Kisbérre (Komárom vm.) augusztus hó végeig kér beküldetni. Kiváratára közöljük a jelen-tést; de azt is hozzáteszük, hogy beküldött mut-atványa nem igen biztató fogalmat nyújt köteté érté-kéről.

Héber-magyar szótár. Dr. Blücher héber-magyar szótára hirdet előfizetési fölhívást. Honi irodalmunkban e mű első a maga nemében. Az elő-fizetési díj 5 frt. E szótár sajto alá bocsátása csak ugy lehetséges, ha a hazai izraelita közösség mind-egyike legalább egy példányt rendel meg s miből.

A szótár zsebkadásban körülbelül 50 ívből fog állani.

Magyar hírlap Amerikában. Löw Vilmos és Mo-goróssy Árpád „Magyar Amerika” czim alatt heti lapot indítottak meg New-Yorkban. A lap előfizetési ára egy évre 10 frt s Budapesten Zilahy Sámuel könyvkereskedése fogadja el. A magyar szöveg mel-lett angol és német szöveget is közöl.

Új zeneművek. *Tuborsky és Parsch* zeneműke-reskedésében megjelent: „Székesfehérvári kiállítás emléke”, zongorára ártírt következő csárdások: Fehér-váron szép az élet. A kis leány kertjében... Piros, piros, piros... Csingiling. Ez a kis lány jól vigyáz-zon szivére. Recsepjeze haj! Ellenbogen Adolf tette zongorára s ára 80 kr. Székesfehérvárt *Klöhner Péternél* „Székesfehérvári kiállítás emléke” czim alatt indult jelent meg, mely gr. Zichy Jenőnek van ajánlva; ára 60 kr., s zongorára szerze Rosenzweig Armin karmester. — A *Rózsavölgyi-csebnél* megje-lentek: Drechsler Raimund „Darf ich bitten” kerin-gője zongorára (ára 80 kr.), „S’ Herzbünkel” polka (ára 50 kr.).

A nemzeti színházban a júliusi szünetű és hó első napjával csak a dráma tagjai számára kezdődött meg. Az opera még együtt maradt négy előadásra. Ez intézkedés *Bianchi Bianca* kisasszony vendégze-replése miatt történt. Bianchi k. a. olasz neve da-czára német hölgy, Schwartznak hívták, s egy má-

sodrendű német színház (a karlsruhei udvari opera) primadonnája, ki a tavasszal Bécsben szerepelt, egész elragadtatást idézett elő, s egyik legelső lyrai énekesnő hírébe jutott. Hogy valóban kiváló énekesnő, szépen csendő és terjedelmes hanggal, arról a budapesti közönség is meggyőződött e hó 2-án, mikor először lépett föl az „Alvajáró” operában mint Amina, oly szerepben, melyben Gerster Ételka aratott még eleven emlékeztetben levő diadalt. Bianchi kisasszonynak nemcsak szép hangja van, hanem bájjal és költészettel énekel. A közönség eleinte tartózkodva fogadta, de aztán egész tündetés-szerű tapsok kísérték minden jelenését. Második föllépte „Dinorah” lesz. A nemzeti színház, a dráma szünetje dacára, még eddig egy este sem volt zárva, mert a *színi tanoda* növendékei most tartják gyakorlati vizsgáikat a színpadon. E hó 1-én a drámai osztály növendékei játszottak drámai töredékeket és kis vigjátékokat; e hó 3-án pedig az operai osztály növendékei mutatták be magokat.

A népszínházban a múlt pénteken egy eredeti „vig színművet” játszottak „Élhetetlenek” cím alatt. Csepregi Ferencz írta, ki azonban jobban rátermett a népszínművekre, mint az ily böhözoatokra. Vig színműve nem tetszett, mert gyarló mű, a bohózatos, szatirikus és érzelmes, meg drámai elemek darabos összehállítása. Komoly érzelmekből paródiás helyzetek fejlődnek, a mi bántóvá lesz. Az „élhetetlen” elnevezés egy csapat olyan emberre van alkalmazva, kik minden kicsinyeséget öngyilkossággal fenyegetnek, sőt meg is kísérik azt. A darab az öngyilkosságot akarta nevéssé tenni, de rossz puskát használva, nem talált célba. Az előadás is gyöngye volt.

Soldosné asszonynak rövidre tervezett vidéki vendégszereplése még most is tart. A jeles művész Nyíregyházán Sztármára, onnan pedig Debreczenbe ment, a hol a múlt hetén játszott. Itt valódi diadalmenethet kísértek az indóháztól szállásaig. Soldosné különben már nem Soldosné, hanem — valópőre elintéztetvén — a *Blaha Lujza* nevet vette föl.

Munkácsy legújabb festménye: „Látogatás egy gyermek ágyánál”, s a kik látták, nagy magasztalással emlegetik; a párisi lapok pedig sajnálják, hogy a kitünő művész most nem vett részt a Salon kiállításában. E festményről egészen eltűnt a sötét színezés, melyet Munkácsy az anyiszor szemére vetettek. Tiszta, derült kép ez, írja a „Temps”, s mondhatni, hogy rajta az árny is átlátszó.

Vastagh György műtermében jelenleg József főherceg és Klotild főhercegnő arcképei készülnek a nemzeti múzeum számára. A főhercegnő magyar mentében, arany csipkés fejkötőben van feltüntetve; József főherceg pedig honvédtábornok ruhában, a szent István-rend nagy szalagjával. Az életnagyságu arcképeket a művész alkalmasint a műcsarnok ősi kiállításán mutatja be.

Közzétételek, egyletek.

A magyar tud. akadémia június 30-án tartotta utolsó ülését a szünidők előtt. Az osztályok összes ülése volt, melyben első sorban Zichy Antal tett jelentést Széchenyi István gr. hátrahagyott és az akadémia által megvett nagybescu kéziratairól. Ezek legbecsesebb részét a naplók képezik, melyeket a megdicsőült már fiatal korában kezdett írni és e szokását egész élte alkonyáig megtartotta. A becses anyagot, melynek előleges átvizsgálásával érkező volt megbizva, érkező 5 osztályba vélte sorolható. Egyenként ismerteti azokat, kiemelve belőlük egyes jellemző vonásokat. Az egész gyűjteménynek kétszázötvenkötveti részét az a kiállítás és szavakkal fejezte be: éljen a haza. A kiállítás nevében Jágocsi Péterffy József mondott köszönetet a grófnak, főispánnak, a városnak s a végrehajtó bizottság tagjainak. Gróf Zichy Jenő még a saját támogatását köszönte meg s megszólalt a kiállítás harangjai, a közönség pedig éljenzeve oszlott szét. A csomagoláshoz, a bontogatáshoz rögtön hozzá kezdtek, s a következő napra a hurokolódás zűrzavara teljessé lett.

B. Wenkheim Béla miniszter súlyos betegsége már napok óta a legmélyebb részéért éberszti mindenfelé. Az orvosok nem titkolják, hogy e kitünő és hazafias szellemű főúr a halállal vívódik múlt 29-ike óta, s hogy felgyógyulását nagyon kevés remény lehet. Régebbi eredetű vese-baj szegelte az ágyhoz.

volt tagok kívánságára Szász Károly beszédét föl is olvasta. Az ülés után folyó ügyek intéztettek el. Titkár Weninger Vincze halálát jelenti a társulatnak s indítványára az akadémia az elhunyt tagtárs fölött jegyzőkönyvileg fejezi ki részvétét. A legutóbbi nagygyűlésen megválasztott külföldi tagok közül Fouqué Tézar és Waitz megválasztásukat meleg szavakban köszönték meg az akadémiának.

A történelmi társulat július 3-iki ülésén nem volt fölvétel, hanem csak folyó ügyeket tárgyaltak. Szilágyi Sándor titkár bejelentette Somhegyi Ferencz halálát, s bemutatott Margittay Gábor marosvásárhelyi mérnököt egy levelet, mely a társulat figyelmét Dillman ottani lakos birtokában levő régi okiratokra hívja föl. Bemutatta ezután az idei vándorgyűlés sorozatát. Az ünnepélyes nagygyűlés augusztus 23-án lesz Maros-Vásárhelyen; Ipolyi Arnold püspök tartja a megnyitó beszédet és Szabó Károly ismerteti fogja Balassa Bálint legújabbban fölfedezett költeményeit. A befejező ülés Segesváron lesz aug. 30-án. A kirándulásra eddig mintegy hatvanan jelentkeztek.

A Szent István társulat legutóbbi ülésén Tárnágyi Béla alelnök jelentést tett római utjáról, mely a pápának küldött hódeliati irat átnyújtásával volt összekötve. Midőn — egy mond — a pápának köszönetet nyilváníttot vizkárosultjainak nagylelkű segélyezéséért, a szent atyja meghatóttan mondá: bár annyit tehetett volna, mennyit atyai szívze kívánt azért a Magyarországról, melynek nagy hivatását a kereszténység ügyének terjesztésére nézve a történelem oly fényesen bizonyítja. Bemutatta aztán az alelnök a Soos Mihálynak. A keresztény álláspontja a természetben” című munkája második kötetét, mely a tagok illetményi könyve lesz. A titkár jelenté, hogy a társulat néhai Markovics János veszprémi kanonok hagyatékából 4300 frton kívül még 300 frtot kapott.

Egyház és iskola.

A ferencvárosi templomban még egyre tart a munka. A szöszeket most emelik, a gázt e napokban vezették be. A szentélyben Than Mór e héten végeztet be két falfestményt. Az egyik szent Ferencet tünteti föl a ravatalon, a másik pedig a mennyben, angyaloktól körülvéve. Ugyancsak Than készít rajzokat az ablakfestményekhez, melyeket aztán Kratzman Ede fest üvegre.

Az országos tanáregylet ez évi közgyűlését Debreczenben tartja, hová e hó 3-án érkeztek meg a tagok, s e hó 4-én nyílt meg a gyűlés a főiskola termében, Berecz Antal elnöke alatt. A gyűlés tárgyait az egyesület ügyein kívül az oktatásra vonatkozó fejtegetések és indítványok képezik. A gyűlés e hó 5-én végződik.

Mi ujság?

A székesfehérvári kiállítás utolsó napja (e hó elsője) nem volt olyan élénk, mint várták. Leginkább csak székesfehérváriakból állt a közönség. Délután 6 órakor folyt le a berekesztés ünnepélye a jury-pavillonban, hol megjelentek a megyei és városi hatóság főbb tisztviselői, Pauer püspök, több mágán és nagyszámú közönség. Gróf Zichy Jenő vizszatekintve a két év munkásságnak hat hétig látható eredményére, halás köszönetet nyilvánítt József főherceg vednöknek, Szőgyény főispánnak, a kiállítóknak és látogatóknak, kiknek összes száma 158,000 volt. Hangsúlyozta a haladás sikerét, szolt a végrehajtó bizottság érdeméről s a kiállítás és szavakkal fejezte be: éljen a haza. A kiállítás nevében Jágocsi Péterffy József mondott köszönetet a grófnak, főispánnak, a városnak s a végrehajtó bizottság tagjainak. Gróf Zichy Jenő még a saját támogatását köszönte meg s megszólalt a kiállítás harangjai, a közönség pedig éljenzeve oszlott szét. A csomagoláshoz, a bontogatáshoz rögtön hozzá kezdtek, s a következő napra a hurokolódás zűrzavara teljessé lett.

B. Wenkheim Béla miniszter súlyos betegsége már napok óta a legmélyebb részéért éberszti mindenfelé. Az orvosok nem titkolják, hogy e kitünő és hazafias szellemű főúr a halállal vívódik múlt 29-ike óta, s hogy felgyógyulását nagyon kevés remény lehet. Régebbi eredetű vese-baj szegelte az ágyhoz.

A nap legnagyobb részét eszméletlen kívül tölti, és rokonai, kik ágya körül vannak, s barátai és tisztelői, kiknek száma oly nagy országszerte, a legnagyobb aggodalommal várják minden óra fordulatát. A király távirati uton értesített magát a beteg hogyléte felől. Fájdalom, vigasztaló fordulat nem következett be, s a 68 éves férfiú ereje óráról óra csökken a betegség szenvedési alatt.

Kossuth s a hozzá érkező levelek. Mint az „Egyetértés” írja, Kossuthnak sok kellemetlensége van a Magyarországból hozzá érkező levelekkel. Sokan bérmentetlen levelekkel háborgatják, de gyakran a bérmentett levelek után is meg kell fizetnie a viteldíjat, a levelek szabálytalan fölszerelése következtében. Az olasz postán ugyanis az a rend, hogy a bélyeget a levélnek csakis arra az oldalára lehet fölragasztani, melyre a címezés iratik; az olyan levél, melynek bélyege a pecsétes oldalon van, bélyegtelennek tekintetik, s érte a címzett tartozik a kettős díjat megfizetni. A Magyarországból gyakran érkező ajándékküldeményekkel is rendszeres ellenkező czélt érnek el a küldők, mint a mit szándékolnak. Az olasz határon ugyanis a küldeményeket többnyire akkora vámot vesznek, mely a küldött czikkék értékét tetelesen tulhaladja; s így Kossuthnak forma szerint ugy kell megvennie s pedig drága áron a hazáról hozzá küldött tárgyakat.

Mátyás király szülőháza. Szabó Károly történetbúvárunk a kolozsvári városában irathalmazok által évtizedek óta eltartak leveles szekrényekben becses okiratot talált: II. Rákóczy György egv 1649-iki átiratában Mátyás királynak 1467. szept. 28-án kelt kiváltáslevelét, melyben saját szülőházát minden adóviselés alól fölmentette. Ebben oly pontosan le van írva a ház és környéke, hogy többé semmi kétség sem lehet, miszerint a nagy király csakugyan abban a házban született, melyet eddig is szülőházájának tartottak.

A külföldi szakértők, kik a Tisza- és Duna-szályozást fogják megszervezni, már megérkeztek Budapestre. Először a Tiszát veszik szemle alá Néményi Titelig, a duna-gőzhajózási társulat egy külső gőzösével. Thurn-Taxis herceg is a társasághoz csatlakozik, mint ki e téren beható tanulmányokat tett. Az elindulás Péchy miniszter gyöngékedése miatt késétt, minthogy a miniszter maga is jelen akar lenni a szemlén. Összesen tizennégy szakértő vesz részt e vizsgálatokban.

Szegeden a becső bizottságok a száraz területen már elvégezték munkájukat; a víz borította területen azonban nem folytathatják. Az eddigi becsések alapján számítást tettek, hogy mily nagy lehet az összes kár. Husz millió forintnyi összeg jött ki, mint legalsóbb ár. Csapán az alsó városban, mely Szeged legszegényebb része, 3 millióra megy a hozzávetőleg kiszámított kár. Ez elpusztult városrészben — átlag vége — minden lakófél butorokban 40 frt, gabna-félékben 80 frt, iparüzletekben pedig 40 frtot vesztett.

A szegedi Őthalomnál az ásatások megszűntek, miután a körtöltést bevégezték. A talált tárgyak már a muzeumban vannak. Az ásatások csak kis területet bolygattak meg, s mégis 34 sírra találtak. A napvilágra jött tárgyak az őskorból, a rómaiak és magyar vezérek korából valók. Egyik sírban szép fonott karperecet is találtak, a magyar sirokban kengyelvasakat, zabláreszeket, azonkívül ezüstlemezeket, karpereceket és jellemző ezüstpitykegombokat. Csak egy arany érmét leltek, VII-ik Ducas Mihály bizanti császár idejéből való; azonkívül volt néhány római bronzérem és magyar érem. Minden sírban kivétel nélkül a csontváznakál megvolt a szokásos kis högre, és majd minden sírban nagyszámú és különböző gyöngyökre is akadtak. Az ugynevezett tűzpadokon számos őrlő és zúzó követek, szarvasagancs, bölény- és sertés-csontokat, azonkívül több ujjabkori vastárgyakat találtak s 15 ép emberkoponyát.

Az „Arrogancia” francia hajú károsultjainak javára a gyűjtések és adakozások megkezdődtek. A nemzeti színházban augusztus hóban e czélsra tartandó előadás *Coppée* Ferencz két kis verses játéka is színre kerül, Csiky Gergely fordításában. E kiváló francia lyrikusnál közelebb „A magyar” cím alatt egy kis költői elbeszélés jelent meg, s tartalma a következő: a magyar főúr leszall várkas-

tályából a közé kőze mutatni; ruhái rakva vannak gyémántokkal, gyöngyökkel és egyéb drágaságokkal, melyek azonban csak kevéssé erősítik ruhája szövetéhez, úgy hogy tánc közben mindenfelé leperregnek róla. A szolgánép mohón kapkodja föl a sok kincset, melyet a dugaszad főúr ily módon ajándékoz neki. A sarokban egy büszke parasztember áll mozdulatlan és nézi a jelenetet. Tánc után a főúr hozzá lép és így szólítja meg: „Te nem vettél föl semmit a földről?” „Nem!” feleli az igazi magyar. „És miért nem?” „Mert, hogy felszedjem, meg kellett volna hajolnom!”

Az állatkertben érdekes afrikai társaság van együtt: egy nubiai karaván, mely ott nemzeti viselést és szokásait mutatja be. A barna társaság két női tagja abban a hírből van, hogy hercegnők, igazi fejedelmi vérből származtak. Fő ékességük egy arany karika az orrban. A karaván kíséretét afrikai állatok képezik; ezek közt két vízi ló. Gazdag gyűjtemény van kiállítva ethnographiai tárgyak és különféle fegyverekből, mely utóbbiak között leginkább a lándzsákra, vagyis azon assagai nevű gyilkos fegyverre kíváncsi a közönség, a milyennel legközelebb a szerencsétlen Napoleon herceget a zulu meggyilkolták, s a mely több példányban van bemutatva.

A korintzi fürdőben június 28-ikán összesen 150 vendég volt bejelentve. Ezek közt Császa György szepesi püspök, Szilágyi József, Simonyi Ernő; — a holgyek közül Házman Ferencné leányával; Simonics Jánosné, Emeg Vilma k. a., Gőrgy Gusztávné, Havasiné stb. Várják még Ghyezt, Trefortot. Az újítások közt említik a *füdött sétányt*, a hol a vendégek esős időben — az ásványvíz ivása alatt — mellőzhetlennek tartott — sétákat tehetik. A fürdőorvos dr. Ormay József egészségügyi lelkiismeretes gondoskodását még a kirándulások is kiterjeszti. A fürdőbőrő *Szaneke* királdi jó hírnevének megfelelően s a magasabb gastronomic igényeket kielégíteni igyekszik.

Magyar színművek Boszniában. Egy vándor horvát színháztársulat e napokban Dolni-Tuzlában Szigeti „Vén bakancsos” című népszínművet adta elő, természetesen átforgatva az ottani viszonyokhoz. Csupa szlavonai paraszt fordul elő benne, a huszárok helyett pedig zaptiek. Készülnek a „Czigány” előadására is.

Napoleon herceg haláláról megérkezett a hivatalos és részletes jelentés Londonba, a szentanuk vallomásaival. A csapat, mely a végzetes kémszemlére indult, hét főből állott, a herceget vezette Carey hadnagygyal. Gyantulannul haladtak előre, és semmi elővigyázatot nem téve, nagy füvel benőtt réten pihentek le. A zuluakat csak akkor vették észre, mikor lövöldözni és ordítani kezdtek, s kiabáltak: „Itt vannak a gyáva angolok”. A meglepettek lóra kaptak, elvágattak. A herceg azonban nem volt képes felülni a lóra, mert a nyeregtartó elszakadt, s a ló tova iramodott. A jelen voltak különbözőleg határozzák meg a zulu számát, egyik szerint 10—12, mások szerint 30—50 zulu támadt. Ebből is kitetszik, hogy körül sem tekintettek jól, hanem mindenki a menekülésre gondolt. Egyik katona azt mondja, hogy a mint hátranzett, látta, mikor a herceg lova kantárába kapaszkodott, de az megbokrosodott, magával rántotta, s átgázolt rajta. A megölt herceget holtestének Angliába érkezése idejét még nem tudni. Az orvosok mindent megtettek, hogy épségben maradhasson. A herceg kardja, melyet a zulu elvettek, I. Napoleoné volt; a nyakán volt arany lánczat és érmét is I. Napoleon hozta Egyiptomból.

A zulu hadi oktatója. Az első francia császár korában, írja a „Figaro”, Afrika délkeleti partjain egy francia hadihajó törést szenvedett; két matróz azonban megmenekült s a zuluknál keresett menedéket. A zulu szívesen fogadták a matrózokat, ezek meg viszonzásul katonasághoz s fegyverforgatásra tanították őket. A zulu most is ezen akar tanult hadiélveket szerint csatáznak. Különös találkozás a sornak, mondja a „Figaro”, hogy az I. Napoleon katonái által tanított zulu utódai ölik meg I. Napoleon utódját.

A német császár és egy paripa. A berlini lövészek alatt „Kincsem” volt a gyp fő érdekessége. Épen mikor futott, nagy vihar tört ki, de azért megtette szokásos győzelmét. Vilmos német császár annyira érdeklődött Blaskovics Ernő e táltosa iránt, hogy mitsem törődve az omló záppal és saját agykorával, elment „Kincsem”-hez, hogy jól megnézhesse. Frigyes schlesvig-holsteini herceg szintén

meglátogatta a híres paripát, ami is említve a sport egyéb előkelőségeit.

Egy itt kezdett kaland az Océánban túl. A főváros körében pár hónap előtt nagy föltűnést okozott Seluk Nátán vaskereskedő, ki bucsu nélkül eltávozott Budapestről, s Bécsből elszöktette üzlettára nejét Florencz Karolinnát, noha családos ember volt. Most az a hír jött Amerikából, hogy Seluk és a nő Cineinnatban állapodtak meg, hol házastársaknak adták ki magukat. Seluk azonban egyszer azt mondta Florencznek, hogy Londonba kell mennie, el is utazott 25000 dollárral. A nő aztán hiába várta, mig nem jun. 14—15-ike közti éjjel agyonlőtte magát.

Halálozások.

Dr. Somhegyi Ferencz, a kegyes tanító-rend főnöke, a tud. akadémia levelező tagja, egyetemi tanár, e hó 1-én elhunyt Budapesten 67 éves korában, hosszas betegeskedés után. Somhegyi (családi néven Schöck) Veszprém megyében Bándon született, s a piaristák rendjébe lépett, mint tanár több felé működött, többi közt 1851—58-ig a pesti főgymnáziumban is tanította a történelmet, de a piaristák hazafias szelleme az akkori kormánynak nem tetszén, több tanárral együtt kénytelen volt elhagyni Budapestet és Szegedre távozott; mig nem 1864-ben visszatérhetett Budapestre, s ekkor mint egyetemi tanár s mint a tanügy ügyavott és tevékeny tagja, jelentékeny működési kört töltött be. Somhegyi írt egy háromkötetes „Egyetemes világtörténelmet” is, mely sokáig a középiskolák tankönyve volt; majd lefordította Kapp földíratát. A tud. akadémia 1859-ben választotta meg levelező tagnak. A hazafias szellemű tanár becsült emléket hagyott maga után minden tanítványánál. Pályatársai s mindazok, kik érintkeztek vele, rokonszenven és tisztelettel viseltettek iránta, s halálát fájdalmas részvétellel fogadták.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: ULLMANN JÓZSEF, a „Pannonia” gőzmalom volt igazgatója, a fővárosi kereskedői kar egyik kiváló tagja, derék családtya. — Korompai gr. BRUNSWICK GÁBOR, egyik leggazdagabb magyar család fia, 20 éves korában Merinában, melibaj következtében s a martonvásári családi sirbaltban helyeztetett el. — KOISCHOR SZILÁRD, a budai Sárosterdő tulajdonosa. — SÖTER MIKLÓS kereskedő Debreczenben 42 éves korában. — FORSTER KÁROLY, 69 éves korában Pakson. — GR. SZTÁRAY VIKTOR, hosszas betegeskedés után szélhűdés következtében Seregélyesen, 65 éves korában. — BRISKEY IMRE, Főth községnek 13 év óta jegyzője, 50 éves korában.

ÖZVEGY LIPOVICZKY JÓZSEFNE, földbirtokosnő, szül. Mayerffy Mária 63 éves korában Csehán, Komárommegyében, s a pestmegyei Szódón levő családi sirbaltban temettetett el. — Almási és gödrei SISKOVICS MIKLÓS JÓZSEFNE szül. Somsih Borbála, 86 éves korában Pécsen, honnan a gödrei családi sirbaltba szállították. — BERENYI IMRENE, szül. Diga Kornélia 34 éves korában Pápán. — ÖZV. GÖCZY PETERNE, szül. Kovács Borbála 65 éves korában a szabolcsmegyei Dombrádon. — KISS KÁROLYNE, szül. Szekeres Mária 32 éves korában Pápán. — EÖRNY KÁLMÁNNE, a népszínház tagjának fiatal neje szül. Hoffmann Josef, 23 éves korában.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK

Negyedévre:

A Vasárnapi Ujság frt 2.—
A Vasárnapi Ujság s „Világkronika”-val együtt • 2.50
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok • 3.—
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok s „Világkronika”-val együtt • 3.50

■ A „Világkronika” című képes lapközlőny ép oly alakban és terjedelemben jelen meg mint a „Háború-Kronika”. Melynek folytatását képeik: szintén hetenként egy íven, több képpel illusztrálva. E képek mellékletünk előfizetők 1 hónapra 20 kr., 2 hónapra 40 kr., 3 hónapra 50 kr., 4 hónapra 70 kr., 5 hónapra 90 kr., 6 hónapra 1 frt pótdíj mellett rendelkeznek meg arra az időre, a melyre a „Vasárnapi Ujság”-ra vagy „Politikai Ujdonságok”-ra beiküldött előfizetők szót; az 1879. évi január-június folyamán szintén 1 frtért kapható. ■

A „Vasárnapi Ujság”-ból a folyó év elejétől kezdve teljes számú példányokkal szolgálhatunk.

T. előfizetőknek fölkerjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megújításánál, vagy a „Világkronika” megrendelésénél külsőlagiaktól egy példányt a posta-távirányra ragasztva beiküldeni, s minden reklamáziót és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz. a.).

Szerkesztői mondanivaló.

Alberti-Irta. F. F. Szakértő kelle megkérdeznünk, hogy a kérdésre bizonyos feleletet adhassunk. Im itt a válasza. A New-York és Brooklyn közt épülő óriás hid, melynek rajzát lapunk 22-ik számában közöltük, sodrony-hid, és három nyílásból áll, azon távolaságokkal, melyek a közlemben meg is voltak említve. Különben a sodrony- vagy lánchid, elméleti szerkesztési tulajdonánál fogva mindig csak három nyílásból áll, tehát a két parton levő oszlopoktól kívül a vízben levő két oszlop s nem több tartja.

Nagyserző májális. Tréfa, akárcs lenni vagy van benne valami? Tréfa, akárcs lenni vagy van benne valami? Tréfa, akárcs lenni vagy van benne valami?

lyos, melyhez felvilágosítás a megbízható adatok kellenek.

Nyustya. Hogy a méhraj madárfészekre száll s az abba csipogó kis gébics fiókákat a méhek agyon szurják, abban semmi különös fölemítésre méltót nem találunk.

J. Ö. Verse eltévedt volt, azért nem közöltük. Most azok között van, a melyek legközelebbre várják sorukat. Különben szent a barátság.

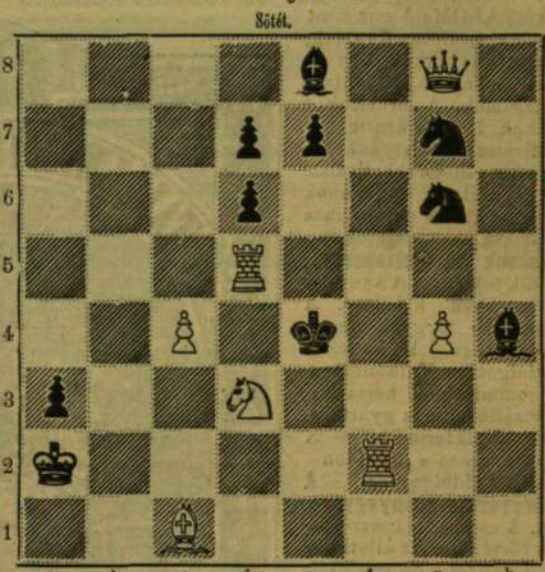
D. J. Közlendőkön közöl soroztuk. De itt-ott nehézkes meneten segítettünk kell, mielőtt nyilvánosságra kerülne.

Hitrego. E szó alatt mythológiát, vagy annak egyes részét értjük. A mit ön ad, az egy képzelteli allegoria. De mily zagyva, mily üresen fellelős. Szó sem lehet kiadásáról.

Nem közölhetők. Palota és gunyhó, — Bérmatyánhoz (gyermektől elég jó, csak gyermekes verselés). — Azt beszélik a leányok...

SAKKJÁTÉK.

1022-dik számú feladvány Grimshaw W. Á.-tól.

Kézi határozott példát, vagy annak helye egyeztetési írtatásnál 15 krajczár; többesírti írtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden írtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdményeket elfogad Bécseben: Hasen-stein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstätte Nr. 24 Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.

Épen most jelent meg

a Franklin-Társulat kiadásában a 39—40. füzet (IV. kötetnek kilencz és tizedik füzeté [vége]), és minden könyvkereskedésben kapható:

TALÁLmányok KÖNYVE.

Ismeretek a kézmű- és műipar mezejéről.

Ezen mű 40 füzetben fog megjelenni.

Egy-egy füzet ára 40 kr.

Minden egyes füzet külön is kapható.

Ára a teljes négy kötetből álló munkának füzve 16 forint.

TARTALOM: A gép mint ízelek. Szellőzés. Gyanták, fűrészek és lakkok. A gyanták Kemény-sárgygyanták. Balzsamok. A fűrészek s lakkok. Lenolajfűrészek, palafűrészek, borostyánkőfűrészek, táblafűrészek fűrészek. A gumilakk. A japánok jeles lakja. A pecsétviasz gyártása. A ragasztók. — Kaucsuk és guttaperca. A fák tejnedve. A kaucsuk s iparának kifejtése. A kaucsuk tárgyak nagy mennyisége. A kaucsuk feldolgozása. Vulkanizáció. A gumiczipők készítése. A vízálló kelmék gyártása. A kaucsuktermelés. — A guttaperca s tulajdonságai. Feldolgozása. — A bőrgyártás s anygyártás. A cserzés s cserzőeszközök története. Az állati bőr bonczatana s a cserzés célja. A cserzővargasság. Meszcsés s mesztelenítés. Az izasztás. A kopasztás, csorholás, degesztés. Az erezés, fodorítás, barkázás. A bagaria, szattyán, kordován. A közönséges, magyar s francia timárság. Az írhás vagy ványoló. — Az enyvűzés. Az enyv keletkezése az állati rostból. Gyártása. A fehérítés. A naponfehérítés. Öblögetés s szapulás. A felemás fehér-

ítés. A szárítás. Agyapott fehérítése. Fehérlítés chlórál. A gyapjú, szalma, csont fehérítése. A kelmefestés s kelményomás. A kelmefestés története. A kelmefestés mivolta. Az állati festőanyagok. Növényi festőanyagok. Buzér. Orszel. Berzeny. Csül- leg Indigo. Sargafa stb. Asványi festőanyagok. Chemiai festőanyagok. A kátrányfestékek. A festő- anyagok chemiai összetetele. Az étetés. A kelmefestés technikai üzése. Gyapjú, selyem, gyapott- s vászonfestés. Az egyes színek előállítás. Kékrefestés, verecsfestés. A törökös-vörös. — A kelményomás s története. A kelményomás különböző el- járásai Kéziyomás. A Perotin-gép. Hengernyom- más géppel. Vegyes szövet- nyomása. A selyem szövet nyomása. A t. p. és s. vászonszövet gyártása. A tapétagyártás története. A tapétanyomás festékei. A tapéták alapvetése. A síkítás s simítás. A szivár- ványos s sávos tapéta ké- szítése. Az alakzatok (mus- trák) ranyomása. A bárso- nyos vagy gyapas, sajtolt, bronzos stb. tapéta. — A vászonszövet gyártásának módszerei.

A földmívelés-, ipar- s kereskedelemügyi m. k. miniszter megbízásából és az orsz. magyar iparegyesület felügyelete alatt több idevágó munka alapján dolgozta

FRECSKAY JÁNOS.

A szöveget közel 1000 szép fametszéssel látja el intézetünk.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

A LEGUJABB HÁZI TITKÁR.

Első rész:

Második rész:

MAGYAR LEVELEZŐ.

Elméleti és gyakorlati vezérkönyv

MAGYAR ÖNÜGYVÉD

vagyis elméleti tanácsadás a polgári közéletben leg- inkább előforduló jogügyletekben

közéletben előforduló mindennemű levelek

helyes szerkesztésére.

GYAKORLATI UTmutató

az államfőnél, államkormányzatnál s a közigazgatási, pénzügyi és bírósági hatóságoknál, ügyvédi segély és ügyvédi képviselői nélkül benyújtható mindennemű folyóiratok, kérvények, panaszok, fellebbezések és felhívások, valamint a jogügyletekre vonatkozó magánokiratok fogalmazása és szerkesztése körül eljárásnál. Több százra menő magyar és német szövegű irányműpéldával.

A középiskolai honpolgárok használatára.

TÓTH LAJOS,

bíró ügyvéd, volt megyei tisztviselő

Negyedik, egészen átdolgozott s az időközben hatályba lépett újabb és legújabb, különösen a gazdasági és gondnoksági ügyek rendezését s a kisebb polgári peres ügyekben való eljárás tárgyú hazai törvények alapján megújított és jelentékenyen bő- vített kiadás.

Ara füzve 2 ft 60 kr. Vásonba kötve 3 forint.

Ára füzve 3 ft 60 kr. Vásonba kötve 4 ft.

Mulattatásul

a szabadban Flóbert csipőstűk készítéséhez vagy apró sürtével madarakra írt 12, 14, 18, 24, 30. tolltények 100a golyós 50 kr. nagyobb írt 1.80 sorolés írt 1.50 nagyobb írt 2.60

Csillblák kiugró ábrával és mosárral írt 9. — Japán halászlé botok kivonható írt 1.40 — 12. — Kész horgok zsinórral 15 kr. 2 ftig mesterséges rovarok és legyek írt 80. — Kullitók bá- buk keményfából 2.50. — Lignum sanctum golyók írt 1.50 — 3.30. — Angol rovarok írt 18 krajczár írt 2.40. — Gumi lapdák minden nagyságban — Ujkecskék pártitja, vesszőlelem nélkül gyermekjáték golyós papír lemez meglepő magasra röpt írt 1.120 lepké hulló kr. 7. botánázású szelecskék kr. 90 ft 3.50 — Kerti szerzem kész- let írt 1.50 — 3. — Papír léghajók kr. 75. ft 2 — Szemes papír lámpások nyári mulatságok, onnapikegy kiváltságához kr. 20 — 70. — Madártanító pipálók írt 11. — Harmonica accordon tremolo trombita díszel írt 7. nagyobb erős contra bassal írt 15. — Madáreszopda írt 1.25. — Torna-eszközök szabadban a gyakorlati használatához 3/4 méter hosszúságú. Másod közt sima írt 5.80, fonott csomókkal írt 8.50. — Zöld hársok írt 8.25 Trapez írt 8.50. Trapez ka- rikálat írt 8.80. Gyermek hinta írt 13.50 — Schreberjele teljes torna készlet utasítással írt 14.50 tornagolyók kilo kr. 30. — Athlet vas botok írt 2.

Dohányzóknak vas dohány vágó-gép egész szárdan készíte hajtó kerekkel magyar és török dohány vágásához írt 18. — Cosmopolit csatorna strassburgi fapipa a dohány mind végig szárazon marad írt 1, 1.30.

UJ automat cigarettekészítő a fedél egyszerű betéteve által a kész cigareta a fedelen előtűnik írt 2.50 — Electricus gyújtóeszköz írt 3.50. — Kész ci- garette papíros szupokával 3 nagyságban 100a kr. 35, készítő kr. 30. — Angol kerti fecskendő írt 10.80, 14, 17. — Föld-ölk és kék írt 1.00 — 3. — Virág-harmatpisztoly egyszerű minid madár zuhany írt 40. Könnyű kerti kalapok kr. 50, megválasztás a legjobbak közül.

Levegőszóhoz angol díszdoboz nyeregék írt 15 — 30, kantárok írt 4.80, s. zablák írt 1.80 — 3.50, izasztó írt 2.70 — 5, mosható fehér izasztó írt 4.50, lengyelvas-szíjak írt 2.50 — 3.60, kengyel vasak írt 1.60 — 2.50. — terhelők írt 2.40 — 3, kötel terhelő írt 3.30. — Kötőfék szíjbol és gurtimból írt 2.50, var- kantyul írt 1, szíjall felecsatlakozó sorkantyul írt 2. — Rönccerőz bőr igen tar- tos lovóló órák kr. 70 — 2.50. — Ágráskész órák írt 3.75 — 10, lötszítő szór- letegy kr. 90, gumi lödab-metó írt 2.25, szarvasbőr és lévszecske kocsai és szer- szám mozdósok írt 1 — 3.

GUMI stb. francia cikkek személyes oltalomra beteg ápoláshoz alkalom- fecskendő írt 3.75 — 5, anyaméh-fecskendő írt 1.75, 3.50 — 5, ércs al- lovet fecskendő rugóval írt 3.50.

Anyák ügyeibe ajánlom a párizsi önműködő gyermek szoptató- ügyeket; az anyák egyszerű nyomása eszközök a táplálék szája vezetését írt 1.50. — Ágybetétek gyermekek és betegsúlyosoknak kr. 60, 80, 1.20 — 3. — Gyer- mek kocsik barna és világos kosár enyvvel írt 10.80, 12.50, 14.

A jelenleg oly olcsó postal fuvarbér (5 kilógó bárhová 31 kr.) lehetősége lévén a kívánt tárgyakat gyorsan csekély költséggel megszerezhetni. Meg nem felelő tárgyakat készséggel vissza- veszek, probamegrendeléshez képes nagy árjegyzéket mellékel

KERTÉSZ TÓDOR

Budapest, Dorottya- utca 1. szám.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

DÖNTVÉNYTÁR.

A magyar kir. Curia semmitőszéki és legfőbb ítélőszéki osztályának elvi jelentőségi HATÁROZATAI.

Gyűjtötték:

Dr. Dárdai Sándor, Dr. Gallu József, a „Jogt. Közl.” szerkesztője. kir. ít. táblai bíró.

Zlinszky Imre,

kir. táblai pótbiro.

Az eddig megjelent évfolyamok:

I. II-ik folyam egybefüzve	2 ft.
III.	2
IV.	2
V.	2
VI.	2
VII.	2
VIII.	2
IX.	2
X.	3 ft 50 kr.
XI.	2
XII.	2
XIII.	2
XIV.	2
XV.	2
XVI.	2
XVII.	2
XVIII.	2
XIX.	2
XX.	2
XXI.	2

TÁRGYmutató

a Döntvénytár

(magyar kir. curia semmitőszéki és legfőbb ítélőszéki osztályának elvi jelentőségű határozatai)

I—XV. folyamához.

Gyűjtötték

Dr. DARDAI SÁNDOR, Dr. GALLU JÓZSEF, ZLINSZKY IMRE.

Ára füzve 2 ft 80 kr. Angol vásonba kötve 3 ft 60 kr.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható

AZ

Ó KOR TÖRTÉNETE.

Írta

Duncker Miksa.

A harmadik kiadás alapján a magyar tudományos akadémia megbízásából fordította

JÓNÁS JÁNOS,

tanár.

Négy kötet. — Ára füzve 16 ft.

A RÓMAIAK TÖRTÉNETE.

Írta

Mommsen Tivadar.

Az ötödik kiadás után a magyar tudományos akadémia megbízásából fordította

TOLDY ISTVÁN.

Nyolcz kötet. — Ára a nyolcz azaz teljes műnek füzve 16 ft

A DEDUCTIV és INDUCTIV LOGIKA RENDSZERE

mint a megismerés elveinek

és a tudományos kutatás módszerének előadása.

Írta

Mill János Stuart.

Az eredeti 7-dik kiadás után

a magyar tudományos akadémia megbízásából fordította

SZÁSZ BÉLA,

m. kir. egyetemi tanár.

Három kötet. — Ára füzve 9 forint.

Verne Gyula érdekes iratai magyar fordításban.

SERVADAC HECTOR KALANDOS UTAZÁSA

A NAPRENDISZEREN ÁT.

Átdolgozta SZÁSZ KÁROLY.

Képekkel.

Ára füzve 2 forint.

Utazás a holdba és a hold körül. De la terre à la lune és Auteurs de la lune című művek után. Ára borítékba füzve 1 ft 20 kr.

Három orosz és három angol kalandjai. Ára képes borítékba füzve 2 forint.

Öt hét léghajón. Utazás Afrikában. Cinq semaines en ballon című mű után. Ára képes borítékba füzve 1 ft 20 kr.

Utazás a tenger alatt. 27 nagy díszes képpel illusztr. Ára füzve 2 forint.

Utazás a föld körül nyolczvan nap alatt. Nagy illusztrálva. Ára füzve 2 forint.

Grant kapitány gyermekei. Számos nagy képpel illusztrálva. Ára a két kötetnek 4 forint.

A rejtelmes sziget. Három részben. Képekkel. Ára füzve 2 forint.

Strogoff Mihály utazása Moszkvától Irkutskig. Számos képpel illusztrálva. Ára füzve 1 ft 60 kr.

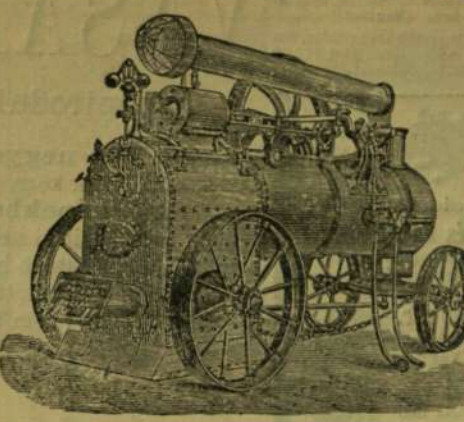
KOTZÓ PÁL

Budapesten, üllői ut 18. sz.

ajánlja

Garrett R. és fiaai gőzmozgonyait

fa- és szén-, valamint szalmafüttésre, boltozott mennyezettel, legnagyobb biztosítást nyújtván, legkevesebb tüzelő anyag felhasználása mellett;

gőzcséplőgépeit

melyek sokat és tisztán dolgoznak, üszög tisztító készülékkel, járgánycséplőket, rostákat, Trieuröket, üszög- tisztító rostákat és vetőgépeket stb.

Első cs. k. szab. duna-gőzhajózási társaság.

Folyó évi junius hó 29-én délután 2 órától esti 10 óráig egy

helyihajó

közvetlen és megszakitás nélkül

Ó-Budáról Uj-Pestre

közlekedni fog.

5399

Utolsó menet: Ó-Budáról esti 10 órakor.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Vényminta-tár

a magyar gyógyszerkönyvhez.

Pharmakologiai alapon

összeállította

Dr. SZEREMLEY MIHÁLY.

Ára vásonba kötve 2 ft 60 kr.

Vörösmarty életrajza.

Írta

GYULAI PÁL.

Második javított kiadás.

Vörösmarty arcképével.

Ára füzve 2 ft.

E munkát a m. t. akadémia 1868-ban a Marczibányi-jutalommal koszorúzta. A jelentés így szól:

„Az 1861—66. évkörre szóló Marczibányi 50 arany mellékjutalom Gyulai Pál Vörösmarty életrajza az munkájának itéltetett oda, mint a mely a megszerzett adatok legteljesebb és szorgalmas felhasználásával nyomorl-nyomra kíséri nagy költőnk fejlődését a magán és országos viszonyok közt, s ezzel a művelődésnek nagyon sikerült pragmatikai rajzát állítja az olvasó elé; a költő hatását nemcsak általában a magyar irodalomra és különösen a magyar költészetre, hanem a társadalomra is indokolja és jellemzi; irodalmi történetünk egy kiváló korszakát mesterileg eszteli, mely munka tehát érintett jelességei által, az életrajzi munkák közt szinte első helyet foglal irodalmunkban.”

A szibériai száműzöttek.

Írta

M. COTTIN.

Franciaából fordította

GYÖRGY ALADÁRNÉ.

Ára füzve 80 kr.

Az élet iskolájában.

Elbeszélés levelekben.

Írta

KRÓN KLÁRA.

Németből fordította

KOZMA JÓZSEFNÉ-GEZTESSEY ETELKA.

Ára füzve 1 ft 20 kr., vásonba kötve 1 ft 50.

PETŐFI RELIQUIÁK

1841—1849.

Gyűjtötte

HALASI ALADÁR.

TARTALOM. Előszó. Gyulai Páltól. — Vegyes doigzatok. — Apróságok. — Levelek 1840—1849. — Toldalak: A Petőfi-irodalom. 1843—1878. — Pótlék a levelekhez.

Ára füzve 80 kr.

Tanningene.

Legújabb ömlesztés, ártalmatlan hajfestő szer, haj, szákhaj és szemöldök számára, melyek a leggyorsabb módon, egyetlen egyszeri használat mellett, egész megbízhatósággal és biztonságosan ugyanazon hibátlan, fényes színe, barna és fekete természetesen színt vissza nyelik, melyet a megőrzés előtt bírtak, a melyt sem szappannal mosás, sem gőzfürdő használata nem bír elenyészíteni. Ár 2 ft 50 kr.

Dr. Landaner illatos hajbalsama.

hírt ad, teljesen megbízható az, hogy, 2- vagy 3-szor használat mellett a haj kihullása tökéletesen megakadályozható, annak növeése ismét előmozdítás-ért. E balsam, az ő a hajnak eredeti természetét színt visszaadja, a legfinomabb illattal bír, s a bőrt vagy fehérséget legkevésbé sem sárgasítja. Ár 1 ft.

Szeplőt,

májfoltot, pörsemet, bőr-aknát, arcvörösséget, napégést, a bőr minden kivirágzását stb. a dr.

Tobias Eau mirraculense antéphilique a bőrön és bőrt alatti gyűlések, fűrés-anyagok feloldására által gyökeresen eltávolítja, s a legújabb, legdesebb bőrt egy éjjel át győzedő hatással a fehérré változtatja. Ár 1 ft 50 kr.

Ered. keleti rózsatej Russ Károly gyógyszerésztől a bőrnek rögző, nem pedig hirtelen a színtől, oly gyorsan, vaklaton fehér, fiatal frissesség színezetet ad, amit az semmiféle más szer által nem érhet el; a ráncokat, a minden ábra vagy barna foltot rögzítő elváltja. Ár 1 ft.

különlegesség

mag van vizsgálva, s azok a csodák is, melyek határozottan ártalmatlanok és hatóságilag bejegyzett védjeggyel vannak ellátva. — Valódi minőségben szállítja.

Russ Károly utódja, Bécsben I., Wallfischgasse 3. RAKTÁRAK: Török József gyógyszerésznél Budapesten, Armin Eliasnál Aradon.

Glycerin-Crème

a legjobb bőr- és arcztisztító-szer.

Több év óta hatályos szernek bizonyult, napfűtés, folt, bőrbaj és kelések ellen. Ez egy igen sikerült egyesítése a legártatlanabb szerekek, melyek a bőrt nemcsak simábbá és finomabbá teszik, hanem annak fiatalos frissességét is adják. A folyékony glicerín-crème enné az eddigi közönséges használt glicerín-illatszerekétől, melyek a glicerín-en kívül semmiféle hatályos részeket nem tartalmaznak. Egy üveg ára 1 ft 20 kr.

Legfinomabb glicerín-szappan

glicerín és illatos növényekből, különösen tisztítja, élénkíti a bőrt, általában a finom pörsezsáppan minden kívánt előnyével bír. Ár 35 kr.

Párisi hölgy-por (legfinomabb Poudre de riz)

a bőrnek a leggyőzedőbb fehérséget adja, és ártalmatlansága mellett mégis a bőrt simán és szárazon tartja. Hölgyeknek, úgy férfiaknak is, borotválás után, nagy kedveltségnek örvend. — Egy doboz ára 50 kr., tollal 1 ft.

Kézmosó-por

minden szappan és spermacettből készült, a legártatlanabb arc- és kézborítást ad. Egy doboz 50 kr.

Amerikai kátsuk-tyinkszemgyűrűk és essentia. 60 kr.

Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapesten, király-utca 12. szám. 5885

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható

VIRÁGREGÉK.

Írta

TOMPA MIHÁLY.

Egy színnyomatú czimképpel.

Ára fűve igen díszesen kiállítva 2 ft 50.

„ vázbanba kötve, díszkötésben 4 ft.

„ francia bőrbő kötve, díszkötésben 5 ft.

BÖLCS NÁTHÁN.

DRÁMAI KÖLTEMÉNY ÖT FELVONÁSBAN.

Írta

LESSING GOTTHOLD EPHRAIM.

Németből fordította

ZICHY ANTAL.

(Lessing arczképével.)

Ára fűve 1 ft 50 kr.

PILEPSIE

(nehézkör) levél útján gyógyítatik dr. Killisch különleges orvosi árt. Dresd. b. Neustadt.

Legnagyobb tapasztalat, miután eddig több mint 11,000 esetet lett gyógykezelve. 5:07

Ca. és kir. szabadalm. a maga nemében egyetlen hatás

patkány- és egér-irtó szer.

Egy bádog-doboz ára 1 ft 6 doboz 5 ft o. 4. Valódi persiai, minden

rovar-irtó por.

Követlen szállítmány, vagyis tisztá növénykeztetés, csupán változott, jóállás mellett biztosan ható al

hatásnakból összeállítva, teljesen mérgezők, mint a poloskák, bolhák, moly, hazi tücsök, avabogár, hangyák stb.-ket felülmúlhatatlanul irtó szer gyanánt elismerve, dobozban, minden doboz egy szórószállaikkal ellátva. 1 ft 55 kr.

svábbogár (Heimchen) irtó por. 1 csomag ára 50 kr. 6 csomag 2 ft 55 kr. 6.

Teljesen mérgező, gyors és biztos hatású orosz-bogárt (csotány-bogárt) irtó por, dobozban (külön szóró készülékkel ellátva), 1 ft 1 doboznak 1 ft és kisebb 55 kr. o.

Teljesen mérgező, gyors és biztos hatású molyokat és hangyákat irtó por.

E por nemcsak megöli a moly- és hangyák-kisérőket ellen, hanem még biztosan és győztesen ki is irtja rovarokat, hasz butorok, szönyegeket, téli ruhák, gyapjúknek, szőcsárkák, kocsiba stb. hintetik. Dobozokban o. 4. 1 ft 55 kr. és 30 kr.-jával.

Ca. és kir. szab. győztesen: ható poloska-irtó szer,

hútorok számára. Egy nagy üveg 50 kr. 6 üveg 2 ft 55 kr. 1 kis üveg 30 kr. 6 üveg 1 ft 55 kr. o. 4.

Földmulhatlan hatású poloska-irtó szesz

falazat számára Pesténél, mosásnál vagy falak mosásánál a festékek, mésze vagy vakolatba keverése alkalmas.

Egy pintes üveg ára 1 ft, 6 pintes üveg 3 ft. 1 pintes üveg légszoros egy közepes nagyságú szobára.

Elpiszthatatlan méreg-fújtatók, melyek segítségével a rovar- vagy

orosz-bogár-por egy formán szét szórható, és a legkisebb hasadékokba belövellhető. Egy darab ára 50 kr. o. 4.

Számos megrendelést vár: REISS B., 5042 magy. kir. szabad. gyógyszerész gyára Budapest, király-utca 47. I. em.

Fiókraktár: 5273 Thauer József urnál Pesten, három korona-utca 9

Hazánk és a nagy világ életének hű tükré

VASÁRNAPI UJSÁG

szépirodalmi és ismeretterjesztő hetilap

hasábjain mint negyedszázad óta mindig, úgy ezután is a legjelesebb írók működnek közre; a fölmerülő személyi és tárgyi nevezetességeket alaposan magyaráztok képekben, az érdekes eseményeket hirtovábbant lehet leggyorsabban és semmit ki nem felelve közli; beltartalom, külső, mennyiségre nézve a világ legerőteljesebb hasonló vállalatával versenyez; bekötte 4—500 művészi kivitelű képpel disztett több mint száz nagy ivnyi terjedelemben meg-megújuló érdekű olvasmány; nem muló, sőt növekedő értékű darabja minden házi könyvtárnak.

A „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatala

(Budapest, egyetem-utca 4. sz.)

előfizetéseket folyvást elfogad a következő feltételek mellett:

A „Vasárnapi Ujság” 2.50
A „Vasárnapi Ujság” a „Világkróniká”-val 3.50
A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” 3.50
A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” a „Világkróniká”-val 3.50

Honi és világesemények heti sommája a kül- és belpolitika elfogulatlan magyarázója sem pártoktól, sem kormányhatalomtól nem „befolyásolt”

teljesen független politikai lap

Politikai Ujdonságok,

melyben az olvasó egybefoglalva, mindent megtalál, a mi itthon és az öt föld-részen figyelemre méltó történik,

a mely ékként, kivált oly vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napilapokat is lehetőleg pótolja.

A „Politikai Ujdonságok” kiadóhivatala

(Budapest, egyetem-utca 4. sz.)

előfizetéseket folyton elfogad a következő feltételek mellett:

A „Politikai Ujdonságok” évnegyedre 1.50
A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” együtt évnegyedre 3.50

A „Politikai Ujdonságok” melléklapja

„VILÁGKRÓNIKA”

czimű

képes heti közlöny,

mely mint politikai közleményeink kiegészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdekű eseményeket, az azokban kiváló szereplő személyiségeket népszerű nyelven irt magyarázatokkal kísért képekben mutatja be az olvasónak és részletekben is ismerteti. Földadata a kor történetének és izlésének színvonalán tartani a nagy közönséget. Ehhez képest közöl tájékoztató cikkeket, elbeszéléseket, utirajzokat, nép- és tájismertetéseket, szemléltető jelentéseket a hazai és külföldi közérdekű mozzanatokról, találmányokról, fölfedezésekről, szóval mindazon nevezetesebb jelenségekről, melyek akár a politikai, akár a művelődés-történet terén, akár az emberi társadalom életének más ágazataiban fölmerülnek, úgy-szintén mulattató apróbb közleményeket, közhasznú tudnivalókat stb.

A „Politikai Ujdonságok” a „Világkróniká”-val 2.50
A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” a „Világkróniká”-val 3.50

A kevésbé tehetős osztály olcsóbb vasárnapi ujsága és politikai hírlapja a

Képes Néplap

ja legolcsóbb és legerőteljesebb néplap a hazában

ismeretterjesztő részében korszerű, mulattató tanulságos olvasmányt nyújt, a nevezetes hazai és külföldi fejleményeket képes magyarázatokkal kíséri; „Politikai Híradó” czimű rovatában a bel- és külföldi politikai eseményeket velős rövidséggel előadja, pártatlan elfogulatlan igazságszeretettel, s mindenkor teljesen független meggyőződéssel értelmezi.

Felére postán házhöz küldve csak egy forint.

Bekötte szintén maradandó becsű olvasmány, melynek olcsósága, tekintve ötvenkét ivnyi képes tartalmát s terjedelmét, pártatlan a népkönyvtár-irodalomban.

A lap rendes tartalmán kívül év végen előfizetőinknek külön mellékletül egy szép nagy képpel szolgálunk, mely keretbe foglalva a szobák falát ékesítheti.

A „Képes Néplap” a „Világkróniká”-val együtt 2.50
..... 1.50

Előfizetheti postán a Képes Néplap kiadóhivatalához Budapest, egyetem-utca 4-ik sz. czimzett postautalványával, mely 5 krajczárért minden postahivatalnál készen kapható.

A t. cz. gyűjtőknek egyszerre beküldött 10 előfizető után egy ingyenpéldánnyal szolgálunk.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / egész évre ... 12 ft / félre ... 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre ... 8 ft / félre ... 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évre ... 6 ft / félre ... 3 *

28-dik szám. 1879.

BUDAPEST, JULIUS 13.

XXVI. évfolyam.

B. WENCKHEIM BÉLA.

(1811—1879.)

KÖZLETÜNK egy régi, harcokban edzett, jellemben kipróbált s a maga nemében már-már pártatlan bajnoka száll ismét sirba, b. Wenckheim Béla ki-dőltevel. Halála nem lep váratlanul s elő-készületlenül meg. Több mint tíz év előtt kifejlődött szervi baja, mely több ízben öltött már aggasztó alakot s ismételve kényszeríté őt a közpályától ideiglenes visszavonulásra, pár hóval ezelőtt a legveszélyesebb tünetekkel lépett föl s hetekkel ezelőtt mondta orvosai, hogy gyógyulás-hoz alig van remény. Némi javulás állván be mégis állapotában, barátai s tisztelői már-már reménykedni kezdettek, mivel azelőtt is volt már veszélyesen, de bámulatosan erős szervezete mégis legyőzte a halál erejét. A mult hét végén azonban oly erős rohama volt, mely egyszerre meg-fosztotta eszméletétől s valódi végvonag-lásba ejtette. Erős természete azonban még most is napokig küzdött a halállal s vívódása, perczekre vissza-visszatérő eszmélettel s ismét megújuló vonaglás — több napig tartott, míg végre e hó 7-én d. e. 11 órakor, a halál föloldotta.

B. Wenckheim Béla azon ritka férfiak közé tartozott, kik már fiatal korukban megszerezvén a népszerűséget, azt soha egy pillanatra sem veszítették el, sem megingani nem érezték, sőt életpályájuk minden fókán állásukkal együtt emelkedni s minden évvel csak szilárdulni látták. A természet által a test és lélek szép s nemes tulajdonaival ruházva fel, dala és férfiasan szép alakjához szerencsés vérmérsékletet, s a jellem szilárdsága mellett is hajlékony kedélyt nyerve, az első benyomás megnyerő volta állandó maradt azoknál, kik őt közelebből megismerték s szellemi és erkölcsi tulajdonait becsülni tanulván, külső kelleme által megnyert rokonszenvüket az által szilárdabb alapra helyezhették. Finom, mindamelllett igazi magyaros modora, nem könyvekből, hanem az életből és tapasztalásból merített műveltsége s ember- és világismerete azon ritka tulajdonnal ruházta fel, mely minden állásban, de kivált a magas helyzetekben

BÁRÓ WENCKHEIM BÉLA.